

יָדְעוּ בְּכָל דְּרָכָיו

לקט סיפורים ואמרות

מכתבי רבותינו נשיאנו וגדולי החסידים אודות

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער (רבינאָוויטש) משקלאָו ע"ה

שזכה לשמש שלשה מרבתינו נשיאנו:

כ"ק אדמו"ר הזקן

כ"ק אדמו"ר האמצעי

כ"ק אדמו"ר הצמח צדק

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

הערות והארות:
b.kletsker@gmail.com

עיצוב ועימוד:

טל: +972 (0)8-8502771
www.chazak.co.il
office@chazak.co.il

ידעו בכל דרכיו

בס"ד

פתח דבר

אנו מודים לד' על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זיכנו בנשואי צאצאינו.

התודה והברכה מובעת בזה לבני משפחתינו, ידידינו ומכרינו שבאו מקרוב ומרחוק לשמוח איתנו יחדיו ביום שמחת לבבנו.

בהתאם למנהג כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ בחתונת כ"ק אדמו"ר הננו מגישים בזה 'תשורה' - מזכרת משמחת החתונה, הכרת תודה לבאים להשתתף בשמחתנו.

הא-ל הטוב, הוא יתברך, יברך אותם ואנשי ביתם יחיו, בתוך כלל אחב"י בברכת מאליופּות מנפש ועד בשר.

•

קונטרס זה הינו לקט סיפורים ואמרות מכתבי רבותינו נשיאנו וסיפורי חסידים אודות החסיד המופרסם ר' בנימין קלעצקער אשר החתן נמנה על צאצאיו.

הננו מקווים שיהנו הקוראים מתוכן הדברים, ושקונטרס זה יעורר ולו במעט את הידיעה בדברי ימי החסידים וההליכה בדרכיהם.

להעיר שהוצאה זו הינה באמצע שלבי העריכה ועל כן אינה מושלמת באופן העריכה ובליקוט וסידור הדברים

•

תודתנו להת' שניאור זלמן שיחי' וילהלם אח החתן, שמסר לידינו חומר זה עליו עמל.

משפחת וילהלם ומשפחת העלער

כעין הקדמה

ידוע ומפורסם עד כמה עודד כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו זי"ע להו"ל ולפרסם סיפורים וכו' על רבותינו נשיאנו וגדולי החסידים והדברים ידועים ומפורסמים ולוקטו בכ"מ, וכפשוט, לא יגרע לקט זה,

אבל חשיבות מיוחדת ישנה דוקא ללקט זה מיסד על דברי הרבי על הסיפור המפורסם שר' בנימין כתב בסוף חשבון ממסחרו 'סך הכל: אין עוד מלבדו' (הסיפור הודפס לקמן ע' 28) ש'כדאי היה להסביר לכל אנ"ש בעלי מסחר סיפור זה, ועאכו"כ לאנ"ש שע"פ רצון כ"ק מו"ח אדמו"ר צריכים היו להיות יושבי אהל וחדשות מקרוב עשו - שנתהפכו לבעלי עסק"א (אגרות קודש' שלו ח"ז ע' רלז),

הספור הנ"ל מבטא רבים מהספורים על ר' בנימין², שתוכנם הוא החדרת תורת החסידות ש'אין עוד מלבדו' בכל עניניו אף בעת עסוקו בעניני חולין (שמצווה בהם ע"פ תורה!), במסחר העצים והעורות.

מענין לציין, שר' בנימין הי' כ"כ הביטוי לענין זה, עד כדי כך שבין רבותינו נשיאנו ובין גדולי החסידים השתמשו דוקא בספורים על ר' בנימין (ובכו"כ ספורים...) ע"מ לבטא ענין זה.

לא לחינם זכה ר' בנימין שכ"ק רבנו הזקן נ"ע קרא עליו את הפסוק במשלי (ג ו) "בכל דרכיך דעהו", שכנ"ל התבטא מאד בר' בנימין, וע"כ גם לקט זה נקרא 'ידעו בכל דרכיו' על שם זה.

•

(א) ומסיים: 'זהאריכות בכל הנ"ל אך למותר'.
(ב) אף שי"ל שעיקר הדגש צ"ל על סיפור זה 'הואיל ונפיק מפומי' דרב'.

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

בכללות, ישנם שני מקורות עיקריים לספורי חסידי חב"ד, וגם לקט זה מתבסס בעיקר על פיהם: א) כתבי ושיחות הרבי הקודם נ"ע ('אגרות קודש', 'ספר השיחות' ועוד), מהם שסופרו ונכתבו על ידי הרבי; ב) סיפורי המשפיע המפורסם בליובאוויטש ר' שמואל גרונם אסתרמאן ע"ה שנלקטו על ידי תלמידיו (ביניהם 'רשימות דברים', 'שמועות וסיפורים', 'לקוטי סיפורים' ועוד).²

•

בכללות מהי דרך כתיבת ספורי חסידים, ישנה אגרת מעניינת מהרבי ל"הרה"ג והרה"ח אי"א נו"נ צנמ"ס וכו' מוהרש"י" ז"ל ('אגרות קודש' שלו ח"א ע' רסח ואילך) אודות ספרו 'סיפורי חסידים', והשתדלנו בלקט זה ללכת אחר דברי אגרת זו, להלן יבואו קטעים מאגרת קודש זו:

א) "בדורנו מבולבל זה, הנה ככל שיש להבהיר הענינים ולהוסיף דיוק, מועיל הוא ביותר. ואם על אתר ובהוה אינה ניכרת כ"כ הנחיצות בזה, הרי אפשר שבמקום אחר ועכ"פ בעתיד הקרוב יתברר ההכרח", לאור דברים אלו, כשנמצאו מספר נוסחאות לפרט מסוים - אף שנראה שולי - צוין הדבר בשוה"ג,

בנוגע לכתבי הרבי הקודם נ"ע, כבר כתב הרבי כמ"פ להרה"ח רא"ח גליצנשטיין ע"ה: "בסתירות שמצא בר"ד דשיחות מזל"ז יעיר ע"ז בסוף הס' (או בשולי הע)", "הסתירות שמצא בהרשימות וכו' יעיר (בהוספה בסוף הס' ...) שברשימה פ' [לונית] אחרת כתוב וכו'", "אין הזמ"ג כלל לבירור הסתירות שבהר"ד .. ורק יעיר ע"ז בפרטיות בהערות" (לוקטו בחלק מה'פתחי דבר' לרשימות הרבי הקודם נ"ע בשוה"ג, ראה שם המקורות).

ואף בספורי חסידים יש לדייק בפרטים הקטנים (כנ"ל) ולכן גם בהם צוינו סתירות מזו לזו;

ג) אך יש להעיר, ממה שנכתב אודות סיפורי בהשמטות לרשימות יומנו של הרבי מדברי כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, וראה להלן בפנים בחשיבות סיפורי חסידים אף שאינם מדויקים.

ידעו בכל דרכיו

ואף כשנמצאת סתירה בין הסיפור כפי שסופר על ידי רבותינו נשיאנו ובין כפי שסופר על ידי אחד מגדולי החסידים (שברור שגירסת רבותינו נשיאנו היא המדויקת) צוין הדבר, שכן לכל פרט יכול להיות חשיבות (אף שלא ע"מ לדעת כיצד אירע המעשה עצמו), וכדברי המשפיע ר' פרץ מאצקין ע"ה (כשצעיר אחד העיר על סיפורו שישנה גירסא מדויקת יותר כפי שסיפרו הרבי): "הן אמת, כבר מזמן חשבתי שאינני צריך יותר להתוועד ולדבר, הצעירים כבר יודעים הכל בעצמם..." והמשיך "אבל, את הסיפור שמעתי בנוסח זה, וכך שמע גם זה שסיפרו לי מהמשפיע שלו, ולמעלה בקודש; כך שבמשך מאה חמישים שנה התוועדו וחיו עם הסיפור כולל השגיאות, אבל חיו! ובזכותו הצליחו להתגבר במסירות נפש על הנסיונות השונים! ועכשיו בלי השגיאות - מה קורה?!..." ('אלה תולדות פרץ' ע' 612). וכפשוטו, צוין במקומות אלו שודאי גרסת רבותינו נשיאנו היא הנכונה (וראה גם באגרת הרבי הקודם דלהלן, מה שאמר הרבי המהר"ש, ולהעיר גם מהדברים המצוטטים לקמן אחר קטע ג).

(ב) בהמשך להנ"ל כתב הרבי (שמאחר שיש לדייק בסיפורים) - "יש להעיר, אם בשולי הגליון או עכ"פ בסוף הספר, מקורו של כל סיפור",

הוראה כיו"ב נתנה פעמים רבות ולכו"כ מחברים כנודע, וכן נעשה אף בקובץ זה.

(יש להעיר, שמספר סיפורים שנכתבו ברמ"ח אותיות - נעתקו גם בלמען ידעו... בנים יולדו, וכאן נכתב רק המיקום ברמ"ח אותיות').

ג) "יש להעיר, אם בשולי הגליון או עכ"פ בסוף הספר .. [את מקורות הסיפורים] והעיקר - הסמכות שלו .. ומה טוב אם אפשר לצרף לזה גם שורות אחדות ע"ד ערך הסמכות של קובצי הסיפורים השונים וכן המספרים השונים - שכידוע יש בזה שני הקצוות, היינו בעלי סמכות בתכלית ולהיפך, ורובם נמצאים בין שני הקצוות",

מאחר שאינני ראוי לקבוע מה מוסמך יותר ומה פחות, החלטתי להעתיק כאן קטע מ'אגרות קודש - אדמו"ר מוהרי"צ' (ח"ג ע' ת אילך) מאגרת הרבי הקודם לרבינו נשיאנו:

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

"כמה וכמה דרגות בסיפורים, א) כל מה שאחד רואה בעצמו, ושומע בעצמו מפי רבו'. ב) כל מה ששומע מפי אחר - איש נאמן - מה דבדיד' הווה עובדא. ג) מה ששומע מפי אחד מזקני אנ"ש הבעלי צורה מה שהם קבלו מפי זקנים. ד) הסיפורים שמספרים בלא בשם מי שאמרו, אשר בהם גורעין מוסיפין ודורשין, כל אחד ואחד כפי שאיפתו ומהלך רוחו".

לאור הנ"ל, נוסף בסוף הקונטרס רשימת הספרים ומחבריהם, שממנה ידעו מה סמכות כל סיפור.

עוד באגרת הרבי הנ"ל: "מובן שאפשר להוציא קובץ סיפורים כהנ"ל [סיפורי חסידים] אפילו אין יודעים סמכות הסיפורים, כיון שעכ"פ משקיף מהלך הרוח של חסידים או יו"ח, וכידוע המאמר "אויב די מעשה איז ניט אמת, האט עס אבער געקענט זיין אמת" [אף אם הסיפור אינו נכון, הוא היה יכול להיות]",

וראה גם באגרת הרבי הקודם הנ"ל (לאחר שמביא הסוג הד'): "ואם כי שמוע שמעתי מהוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקל"ה נבג"מ זי"ע כי גם סיפורים כאלו דבר גדול הוא וראוי לקובעם בהתועדות - פארבריינגען - של אנ"ש .. כ"ק אאמו"ר [המהר"ש] - מספר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק [הרשב"ב] - אמר אוהב אני סיפורי החסידים ושיחתם, גם אלו הדברים המסופרים שאינם מדוייקים כל כך, ואפילו אלו הדברים שהם מגוזמים, די חסידות'שע סיפורים מאכין ווארעם און

(ד) חובה להדגיש, שהרבי הקודם לא מבדיל בין מה שראו עיני השומע לבין מה ששמע מרבו; למרות זאת, כתב אחד מחוקרי תולדות חב"ד (והחשיב עצמו מחסיד) באחד מספריו אודות אדמוה"ז ש"כדרכם של סיפורים, אין הם עשויים מעור אחד, אלא רמות שונות יש בהם: [מחשב בנפרד את] רשימותיו של אדמו"ר ה'צמח צדק' שהתלווה בעצמו לאדמו"ר הזקן בכל ימי המסע, [ורק אח"כ מחשב (ובלא תוספת וא"ו החיבור!)] את רשימות וסיפורים מפיהם של רבותינו הק' נשיאי חב"ד" וכו'!! את התפקיד לבטא את חומרת הדברים - אשאר לאחרים, ואכמ"ל בשיטות חוקר זה שתמיד ניסה ללכת בין הטיפות שבין חסידותו לחקרנותו וד"ל.

ידעו בכל דרכיו

ליכטיג אין די חסידות'שע הייזער, די חסידות'שע שיחת חולין, איז דאס חולין על טהרת הקודש, חסידות'שע דברים בטלים וואס אין די סיפורי מעשיות וואס זיינען בהגזמה איז דאס איינע פון די זאכין וואס די גמרא רעכניט אין חולין, כל מה דאסר לן רחמנא, שרא לן כוותי' [הסיפורים החסידיים - מחממים ומאירים בבתים החסידיים; ה'שיחת-חולין' החסידית - היא חולין על טהרת הקודש; דברים בטלים חסידיים הנמצאים בסיפורי מעשיות שהם בהגזמה - הוא מהדברים שמחשבים בגמרא בחולין ש"כל מה דאסר לן רחמנא, שרא לן כוותי'"] (אך עיין בהמשך האגרת),

ולהעיר מהפתגם הידוע שכל זמן שהדבר נוגע לעבודה - לא נורא.

יש להדגיש שעל מנת שירוץ הקורא בו, הספורים לא נכתבו בלשון המקור (מלבד קטעים מסוימים שנכתבו כאן באידיש ותורגמו ללה"ק), ועל כן - אין מקום לקחת כמקור סיפור (מלבד הפרטים שאינם נמצאים במקורות אחרים (דיונים, השערות וכו'), כפשוט) מקונטרס זה (וביחוד מה שסופר על ידי כ"ק אדמו"רי חב"ד נ"ע זי"ע שכידוע דייקו מאד בלשונם)!

מהטעם הנ"ל יתכן ש(למרות שנוהרתי מכך מאד) נכנסו טעויות בהבנת הסיפור בפנים, ועל כן הנני לבקש מכל הרואה טעות בחוברת זו - שיפנה אלי ואשתדל לתקן הדבר בפעם הבאה.

וכאן המקום לבקש שכל מי שיש בידו סיפור, הערה, הארה וכו' שלא הוכנסה לחוברת זו - שיפנה אלי ואשתדל להוסיף ולתקן בפעם הבאה.

ונסיים בלשון כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו זי"ע ('לקוטי שיחות' חל"ד ע' 113) ש"על ידי עבודה זו, לגלות בכל העולם כולו שיש מנהיג לבירה זו, עד להכרה ש"אין עוד מלבדו" - זוכים... כי יקוים היעוד ד"ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר", בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, ובמהרה בימינו ממש"!

הת' שניאור זלמן שיחי' וילהלם

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער ע"ה

חתנו - הרה"ח ר' אהרן תומרקין ע"ה

בנו - הרה"ח ר' מאיר תומרקין ע"ה

בנו - הרה"ח ר' בנימין תומרקין ע"ה

בנו - הרה"ח התמים ר' אהרן תומרקין ע"ה - רב העיר חרקוב

חתנו - הרה"ח התמים ר' יהודא חיטריק ע"ה - מח"ס רשימות דברים

חתנו - הרה"ח התמים ר' דוד משה ליברמן שיחי' - רב העיר אנטוורפן

חתנו - הרה"ח התמים ר' שלמה וילהלם שיחי'

רב העיר ז'יטומיר ומערב אוקראינה

בנו - החתן התמים ר' מנחם מענדל וילהלם שיחי'

מימין לשמאל: הרה"ח ר' אהרן תומרקין, אמו שיינע דרייזע
ובעלה הרה"ח ר' בנימין ע"ה, בינם יחזקאל תומרקין הי"ד

יחוס נעלה

הרה"ח המפורסם ר' בנימין קלעצקער^א רבינאָוויטש^ב ע"ה
נולד^ג בשקלאָוו^ד לאביו רבי משה אייזנשטאָדט ז"ל אב"ד
קלעצק (בן רבי מיכאל אייזנשטאָדט ז"ל אב"ד קלעצק בן
רבי מאיר אייזנשטאָדט בעל 'פנים מאירות' ז"ל) ואשתו
מרת פינקל ז"ל (בת מרת חוה ז"ל בת ה'פנים מאירות')^ה,

- (א) הביאור לכינוי זה – ראה לקמן הע' ב ו-ה [כאן].
- (ב) שזהו שם משפחתו – 'אגרות קודש - אדמו"ר האמצעי' ע' רלד (תשובותיו לחקירה בט' מר חשון תקפ"ו בעת מאסרו).
ב'הרב' ע' תשיח משער שהביאור בכינוי זה (ראבינאָוויטש) הוא משום שהיה בן רבה של קלעצק.
- (ג) ב'הרב' ע' תשו, משער שר' בנימין נולד בסביבות תק"ל ע"פ השערתו(!)
שר' בנימין התקרב לחסידות בסביבות תק"ג והיה ממחונכי רבינו
האמצעי,
אך מאחר ש(כדברי הרבי הקודם נ"ע!) ר' בנימין היה מגדולי חסידי
רבינו הזקן כבר בשנת תקמ"ג (כדלקמן הע' טו ו-יח [ב'מ'מתנגד...])
– מוכח שנולד קודם לכן (ראה גם הע' הבאה), ולהשערתו נולד
בסביבות תק"כ.
- (ד) 'רשימות דברים' ע' 420.
להעיר, שרבי משה אבי ר' בנימין מונה לאב"ד קלעצק בשנת תק"כ
(לאחר פטירת אביו רבי מיכאל), ועפ"ז י"ל שר' בנימין נולד קודם לכן
ואז המשפחה התגוררה בשקלאָוו (ואולי יתברר יותר הדבר באם יודע
היכן התגורר חמיו של רבי משה),
יתכן ג"כ, שהדבר הוא השערה של א"ז מח"ס רשימו"ד, וזה לפי
שיטתו מי היה חמיו של ר' בנימין, כדלקמן הע' ט [כאן].
- (ה) ב'בית רבי' ע' 205 מובא שר' בנימין היה נכד ה'פנים מאירות' ז"ל,
וב'קבץ על יד' ספר א (יא) (תרצ"ו) ע' קמג מועתק מפנקס הנפטרים
דחברת גחש"א דק"ק שקלאָוו בתאריך "ש"ק, כ"ג סיון" תקצ"ח
"מוהר"ר בנימין בהרב מו"ה משה מקלעצק", והכוונה (לכאורה) לר'
בנימין דנן (הראשון (שראיתי) שמציין לכן, הוא ר' שמואל קראוס ש'
ב'הערות וביאורים' גל' תרלג ע' 36),

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

מגזע מתנגדים חריפים לשיטת הבעל שם טוב והרב המגיד ממעזריטש נ"ע.¹

לא ידוע לנו על ימי ילדותו ונעוריו, משפחתו עברה לגור בקלעצק בשנת תק"כ לאחר פטירת זקנו רבי מיכאל ז"ל אב"ד קלעצק, שרבי משה נקרא למלא את מקומו.²

בשקלאָוו

ר' בנימין נשא³ את בתו של הגאון רבי אליהו פינסקער ז"ל⁴ שתגורר בשקלאָוו, וככל הנראה - אז עבר ר' בנימין לגור בשקלאָוו.

ומכהנ"ל הוכיח ב'הרב' ע' תשיט שר' בנימין היה בן רבי משה בן רבי מיכאל בן הפנים מאירות, ובפרט שמהתואר "הרב מו"ה" משמע שאביו היה רב בקלעצק, ולא ידוע על עוד מרבני קלעצק בתקופה זו ששמו משה;

ע"פ הנ"ל (שר' בנימין מוצאו מקלעצק וגדל והתחנך שם) יובן ג"כ הכינוי 'קלעצקער' שנוסף לר' בנימין, וגם מה שבכ"מ (וביניהם רשימת הרבי הקודם נ"ע [אבל אולי הוי רק תרגום המעתיק, שכן רשימה זו לא הודפסה מגוכי"ק ('הרב' ע' תשט הע' 28)] ואגרת הרבי ז"ע) מכונה ר' בנימין מקלעצק.

(ו) 'אגרות קודש - אדמו"ר מוהריי"צ' ח"ו ע' שלג (אגרת לר' אריה לייב גלמן מכ"ג אייר תש"ב).

(ז) ראה לעיל הע' ד.

(ח) יש לשער שהיה זה בסביבות תקל"ה-תק"מ.

(ט) 'בית רבי' ע' 205. (ראה אודותיו בקובץ ילקוט משפחות לר' משה אליעזר בלינסון ועוד.)

ב'רשימות דברים' ע' 420 מובא, שהיה חתן אב"ד קלעצק בן הפנים מאירות' כשכנראה הכונה לרבי מיכאל ועל שם זה נקרא 'קלעצקער', אך זה סותר כ"מ (כנ"ל).

ידעו בכל דרכיו

מאז (עד לפטירתו), התגורר ר' בנימין בשקלאָוו^א, והיה מחשובי, יקירי וגאוני עיר זו^ב.

מ'מתנגד'...

לערך באותה תקופה^ג, נסע ר' בנימין לוויילנא והיה מהנכנסים אל הגאון מוויילנא (הגר"א) זצ"ל, ובאותו הזמן, היה גם ה'וואָלפער' הידוע (ככל הנראה - שמו היה חיים^ד) מהנכנסים לגר"א^ט. פעם אחת היה הוואָלפער על

- (י) כך מוכח שכן שמו רשום בפנקס החברא קדישא דק"ק שקלאָוו.
- (יא) 'בית רבי' ע' 205 ובכ"מ.
- (יב) 'אגרות קודש - אדמו"ר מוהרריי"צ' ח"ו ע' שלג (כנ"ל הע' ו [כאן]).
- (יג) כן נראה לי, שהיה זה בתקופה שבה התחתן (הדבר תלוי בזמן שה'וואָלפער' היה אצל הגר"א, כדלקמן).
- (יד) ראה באריכות - 'המאסר הראשון' ע' 588 ואילך.
- (טו) ככל הנראה, הדברים היו כדלהלן (במ"ש להלן מעורבים עובדות והשערות, הרוצה לבדוק את הדברים לעומק - יראה בספרו של ר' יהושע מונדשיין ז"ל 'המאסר הראשון' ע' 575 ואילך): בתחילה היה ה'וואָלפער' מחשובי תלמידי הרב המגיד ממעזריטש נ"ע, ואחר פטירת רבי אהרן מקארלין זצוק"ל (בניסן תקל"ב), רצה ה'וואָלפער' שהוא (ולא רבי שלמה מקארלין זצוק"ל) ימונה לממלא מקומו כמנהיגה של החסידות בקארלין (מטרתו היתה כסף, לא כבוד...), ולאחר מספר שנים שבהם ניסה זאת - הבין שהדבר לא יעלה בידו וקיווה שלפחות אצל ה'מתנגדים' יקבל מעות ולכן נסע לוויילנא ושם נפגש עם הגר"א והלשין לפניו על החסידים, לאחר שגם שם לא זכה למעות (אם כי כנראה זכה לכבוד והערכה...) - נסע משם בפחי נפש ולא נסע לשם יותר, ולאחר זמן נפל לשכרות.
- בנוגע לתאריך ביקורו של ה'וואָלפער' בוויילנא: ב'כרם חב"ד' גליון 4 (ח"א) ע' 202, משער שהיה זה בשנת תקמ"ד והוא הגורם להתפתחות המחלוקת אז וחזר על כך ב'המאסר הראשון' ע' 610 הע' 107 ושם ציין לדברי הרה"ח ר' אברהם אביש שור שיח' שמשער שהיה זה בשנת תקמ"ה (וראה שם טעמיהם),

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

ה'פיעקאליק' (=אחורי התנור) ודיבר כמה וכמה ענינים, שמע ר' בנימין את דבריו ושאלו: "מנין לקחת זאת?" (היינו, מה מקור הדברים) ענה לו הוואָלפער: "מהמקום שלקחת - אינך יכול לקחת יותר; אך סע לליאָזנא ושם תקבל כעין זה"¹⁰.

לחסידי...

ר' בנימין התקרב לרבינו הזקן נ"ע (ככל הנראה) לערך בשנת תקמ"ז, ותוך זמן קצר נעשה לאחד מגדולי החסידים; בשנת תקמ"ג היה מתלמידי חדר ב' אצל רבינו הזקן, וכבר

באם הספור דלקמן מדויק (ראה להלן הע' טז [כאן] שיש נוסח אחר לספור זה) - ברור שה'וואלפער' היה בוויילנא קודם לכן, שכן ר' בנימין היה מנכבדי וחשובי החסידים כבר בשנת תקמ"ג (כדלקמן הע' יח [בלחסידי]), ועפ"ז יש לשער שהביקור היה בסביבות תקל"ה-תקמ"מ, ויותר מסתבר לומר בשנת תקמ"א וכי הוא היה הגורם לחרם אז (אך במקום א' [להלן ע' 22 [ב'ענגת יראת שמים]] מובא שר' בנימין נפגש עם רבי מנחם מענדל מוויטעסק (האראדאקער) זצוק"ל שעלה לאה"ק בשנת תקל"ז, ועפ"ז [באם פרטי הספור בזהות האנשים מדויקת] י"ל בשניים: א) רמ"מ נפגש עם ר' בנימין לפני שהתקרב לחסידות (והדבר מעט תמוה), ב) ר' בנימין התקרב לחסידות קודם שנת תקל"ז. ויל"ע), אבל ב'הרב' משער שר' בנימין התקרב לחסידות בסביבות תק"נ (שכן לשיטתו ר' בנימין היה מחניכי רבינו האמצעי נ"ע), אך הדבר סותר את דברי הרבי הקודם נ"ע שר' בנימין היה כבר מחשובי החסידים בשנת תקמ"ג!

ז' זכרון יעקב ב' ע' 9 (בשם הרה"ח ר' חיים שאול ברון ע"ה).
טז) ב' בית רבי' ע' 190 מספר מעשה זה על הוואָלפער' אחר שנפל לשכרות וקירב כך את הרה"ח ר' יהודא (ידל) מליעפלי ע"ה (שהיה עד אז מתלמידי הגר"א) לכ"ק אדמו"ר הזקן; עיי"ש.

זי) ראה לעיל הע' יג [ב'מ'מתנגד'...].

ידעו בכל דרכיו

היה מפורסם כאחד מחשובי ונכבדי תלמידי רבינו הזקן (למרות היותו אז רק אברך)¹⁹⁸.

ר' בנימין היה מקושר מאד לרבינו הזקן נ"ע (ואחר כך לבנו רבינו האמצעי נ"ע) ומגדולי חסידיו¹⁹⁹, ומסירת נפשו עבור רבותינו נשיאנו²⁰⁰ היתה בכל לבו ונפשו ומאדו כו²⁰¹.

ר' בנימין היה (יחד עם גיסו²⁰² הידוע הרה"ח ר' פנחס רויזעס שיק ע"ה משקלאָוו) מתלמידי חדר א' אצל רבינו הזקן²⁰³.

(יח) 'לקוטי דיבורים' קמ, ב-קמא, א (שיחת חג הפסח תרצ"ד) (בלה"ק - ע' 198).

(יט) 'אגרות קודש - אדמו"ר מוהרי"צ' ח"ו ע' שלג (כנ"ל הע' 6) ובכ"מ.
(כ) בהשקפה ראשונה נראה לכאורה שהכונה לרבינו הזקן (כאן) ורבינו האמצעי (להלן ע' 52 [ידיד, חסיד ומקושר לנשיא השני]) נ"ע [ולכאורה גם לרבינו הצמח צדק נ"ע, אלא שבעל ה'בית רבי' לכאורה לא ידע על התקשרותו של ר' בנימין אליו], ומשמע שכך הבין ב'ספר הצאצאים' ע' 105.

ב'רשימות דברים' ע' 420 מביא בשם 'בית רבי' מסר נפשו עבור בית חיינו (רבנו הזקן), וכתב ב'הרב' ע' תשח הע' 25: 'איני יודע מנא לו הא [שהכונה לאדה"ז], ואולי ידע איזה סיפור בענין זה, ואח"כ מציין למכתב רבנו האמצעי שהודפס ב'המשפיע' דלקמן ע' 55 [ב'ידיד, חסיד ומקושר לנשיא השני'] ומסיים: 'קרוב לוודאי שגם לזה כיון בעל הבית רבי בזה שכתב שר' בנימין מסר נפשו עבור בית חיינו'.
(כא) 'בית רבי' ע' 205.

(כב) ראה להלן ע' 20 [גיס, חבר ושותף].

(כג) 'ספר השיחות - תש"ג' ע' 124 (שיחת ליל ב' דחג השבועות תש"ג [הודפס גם ב'ניצוצי אור' ע' 30 משיחת ליל ש"פ וירא תש"ג, מהנחת הרה"ח ר' שמואל לעוויטין ע"ה]) (בלה"ק - ע' קכח).
בשנת תקמ"ג היה ר' בנימין עדיין מתלמידי חדר ב' אצל רבינו הזקן (כנ"ל), ונראה שאחר כך עלה לחדר א'.

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

רבינו האמצעי נ"ע אמר: "החסידים בדור הישן היו ר' יוסף (הכונה, כנראה, להרה"ח ר' יוסף משקלאָו ע"ה) ור' בנימין^{כד}.

משבחי חסיד

ר' בנימין היה בעל חושים נפלאים^{כה}, עמקן^{כו} גדול^{כז} וחריף (גם כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע שיבחו שהוא עמקן וחריף^{כח}) - א'

(ד) 'מגדל עז' ע' רלז (מכת"י אחד מחסידי רבינו הצמח צדק נ"ע), ושם מוסיף שאמר: "החסידים בדור זה הם ר' הלל (מאליסאוו) מפאריטש ור' נטע ממאלאסטירסצענע".

סיפור זה צ"ע, שכן (א) מעשה כיו"ב סופר ע"י הרבי הרש"ב נ"ע (לקמן ע' 54, תחת הכותרת 'ידיד, חסיד ומקושר לנשיא השני') שאדמו"ר האמצעי אמר על ר' בנימין כיו"ב בנוגע לחסידיו שלו! (ב) הרי ר' בנימין היה ג"כ מחסידי אדמו"ר האמצעי (כדלקמן שם) ואפילו מחסידי כ"ק אדמו"ר הצמח צדק נ"ע, ומה הכוונה בדור הישן ובדור הזה?
ולאח"ז עלה על דעתי בדא"פ (ע"פ מה שראיתי ב'הרב' ע' תשן) שהכוונה היא לחסידי אדמו"ר האמצעי מהדור הישן (היינו שהיו גם מחסידי אדמו"ר הזקן) ומהדור הזה - וזה מתאים למה שסופר ע"י אדמו"ר מוהרש"ב שמנה את ר' בנימין, ר' הלל ור' נטע (ורק ר' יוסף לא הוזכר שם)!

(ה) 'לקוטי דיבורים' ח"א ע' קמ, ב (כנ"ל הע' 17) (בלה"ק - ע' 197).

(ו) 'תורת מנחם - רשימת היומן' ע' נב (מפוענח - ע' רמד) (רשימה מסיון-מנחם אב תרצ"ב).

(ז) 'לקוטי דיבורים' ח"א ע' קמ, ב (כנ"ל הע' 17) (בלה"ק - ע' 197).

(ח) רשימת 'דברי ימי חיי אדמו"ר הזקן' ע' לט (מה שהחסידי ר' בצלאל ברוך הנגס מווילנא ז"ל סיפר להרה"ח ר' ברוך מרדכי אטינגער (אטינגא) מבאָברויסק ע"ה והרה"ח ר' משה מייזליש מווילנא ע"ה בצום גדליה תקנ"ז מה ששמע כיצד מספר ה'משכיל' שמעון ליליענטהאַל מזאָמוט (הכופר) ל'משכיל' הנסתר הנגיד יוסף פעסעלעס מווילנא בימי ראש השנה-צום גדליה תקנ"ז מה ששמע (שמעון הנ"ל) מהרה"ח ר' נחמן מוויטעבסק ע"ה [ושם, שר' נחמן הנ"ל אמר, שהם (חסידי וויטעבסק),

ידעו בכל דרכיו

ברייטער שאַרפער יונגעראַן (=אברך 'רחב' איך מתרגמים 'ברייטער')? וחרף) כ"ט - ופה מפיק מרגליות?^א

ר' בנימין היה בינוני ויחד עם זאת בדרגת 'מואס ברעיל'^א.

כשר' בנימין היה מתפלל - זה היה פועל על השומעים פתיחת המוח, כלומר: על בעלי הבנה והשגה^ב.

מעט על מעלת ר' בנימין ניתן להבין מכך שכשכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע רצה להראות להרה"ח ר' שאול דובער זיסלין ע"ה את עבודתם החיצונית הנעלית של תלמידיו משצעדרין שלא התאימה את פנימיותם, אמר לו: "דיינע תלמידים קומען צו מיר מיט ר' בנימין קלעצקער"^ב יחידות!" (=תלמידך באים אלי ביחידות של ר' בנימין קלעצקער!)^ג.

שאינם עוסקים בלימוד ובעבודה שבלב באריכות התפלה כראוי, 'מכים את הסוסים עד שידעו שהם סוסים'; וחסדי שקלאָוו שעוסקים בלימוד החסידות בשקידה ובעבודה שבלב באריכות, ובפרט הרה"ח ר' פנחס שיק רויזעס משקלאָוו ע"ה ור' בנימין - עבודתם היא בדרך של 'להוציא את הסוס מסוסיותו'. עיי"ש].

אולי יש לקשר זה עם קירוב הרה"ח ר' זלמן זעזמער ע"ה ע"י ר' בנימין (כדלקמן ע' 35, תחת הכותרת 'חסיד עושה חסיד').

(כט) 'ספר השיחות - תש"ד' ע' 97 (שיחת ליל שביעי של פסח תש"ד, בשם הרה"ח ר' אברהם (דב) בער ירמיה'ס מבאָברויסק ע"ה בשם הרה"ח ר' יצחק אייזיק עפשטיין מהאַמיל (ר' אייזיל האַמילער) ע"ה) (בלה"ק - ע' פט).

(ל) שם ע' 127 (שיחת ליל יום א' דחג השבועות תש"ד) (בלה"ק - ע' קיז).

(לא) 'ליקוטי סיפורי התועדויות' ע' 384, וראה להלן ע' 24 [בתכלית שנאה שנאתים].

(לב) 'ספר השיחות - תשי"ג' ע' 127 (כנ"ל הע' 14 בשם הרה"ח ר' הלל מאַליסאָוו מפאַריטש ע"ה) (בלה"ק - ע' קלא) (ומוסיף, שכשהרה"ח ר' פנחס שיק רויזעס משקלאָוו ע"ה היה מתפלל - זה היה פועל פתיחת הלב על כל השומעים, אפילו על אנשים פשוטים).

(לג) קצת נ"ל שצ"ל 'קלעצקער'ס'.

(לד) זכרון לבני ישראל' ע' סד הע' cxv.

מסחר

ר' בנימין היה סוחר גדול, וניהל מסחרים גדולים והצליח בהם כו"ל. מסחרו היה בשני דברים: א. בעורות חיות יקרים מאד הקרויות 'פעלץ הענדלער'; ב. היה סוחר גדול ביערות ובקורות עצים ('קלעצער'), ר' בנימין היה קונה יערות מפריצים ובחורף היו כורתים עצים מהיער והובילו

(לה) 'תורת מנחם - התועדויות' ח"ז ע' 56 (שיחת יום ג' י"ג תשרי ב') דחומ"ס) תשי"ג. בשם הרבי הקודם נ"ע); 'שיחות קודש - תשל"ה' ע' 423 (שיחת ש"פ ראה מבה"ח אלול); בכ"מ נכתב שהיה סוחר גדול, וראה גם 'לקוטי ספורים ע' שז (תשס"ב - ע' שכט) שהיה סוחר עשיר.

(לו) 'אגרות קודש - אדמו"ר מוהרי"צ' ח"ו ע' שלג (כנ"ל הע' ו [כאן]).

(לז) 'לקוטי שיחות' ח"י ע' 105 (שיחת י"ט כסלו תשכ"ה [בשילוב שיחת ש"פ וישלח תשכ"ג]); שם חל"ד ע' 112 (שיחת ש"פ ויקהל-פקודי/ פרה מבה"ח ניסן תשמ"ה [בשילוב שיחת י"ט אדר תשמ"ה], מהנחה בלתי מוגה - 'תורת מנחם - התועדויות תשמ"ה' ח"ג ע' 1570); 'שיחות קודש - תשי"ב' ע' רכט ו'תורת מנחם - התועדויות' ח"ה ע' 208 (שיחת ש"פ במדבר מבה"ח וער"ח סיון תשי"ב) - יערות; 'תורת מנחם - התועדויות' ח"ז ע' 56 (כנ"ל הע' לה [כאן]); 'שיחות קודש - תשי"ג' ע' 163, 'תורת מנחם - התועדויות' ח"ז ע' 314 (שיחת י' שבט תשי"ג); 'שיחות קודש - תשי"ט' ע' קנח, 'תורת מנחם - התועדויות' חכ"ה ע' 269 (שיחת ש"פ קדושים בדר"ח אייר תשי"ט); 'רשימות דברים' ע' 86 (בשם הרה"ח ר' שמואל גרונום אסתרמאן ע"ה); 'למען ידעו... בנים יולדו' ע' 272; 'ד' ניסן' ע' 829 - יערות; וכן משמע ב'תורת שלום - ספר השיחות' ע' 6 (שיחת פורים תר"ס) (בלה"ק - ע' 10); 'תורת מנחם - רשימת היומן' ע' תפב ('היום יום' ח"ב, משיחת הרבי הרש"ב נ"ע בפורים תר"ס או תרס"א [וראה לעיל הע' זו שהרבי נ"ע סיפר מעשה זה בפורים תר"ס]);

ב'הרב' ע' תשז כתב שמי'תו"ש - סה"ש ו'תו"מ - רשה"י לא מוכח זאת (עיי"ש) למרות שאפ"ל שכן המשמעות שם, וכן (שר' בנימין עסק בעצים) מובא בכ"מ ומציין ל'רשימות דברים' ע' 86; והנה (מלבד שלא מובן מדוע ציין דוקא לרשימות דברים - ספר שבועמוד שלאח"ז מפקפק בכ"כ פרטים הכתובים בה!) נעלם מעיניו שהרבי הזכיר עסקו זה כו"כ פעמים!

ידעו בכל דרכיו

אותם לנהרות הסמוכות ליער ואחר פסח היו עושים מהם רפסודות ('פליטון') ומובילים אותם על נהר דווינא לריגא על חוף הים הבלטי, ששם היה לר' בנימין מקום רחב שלשם הביאו את הרפסודות, ובדרך^{לח} כלל היו מעבירים מריגא [דרך הים הבלטי?] לדאנציג (געדאנסק)^ט.

ומ"ש ב'הרב' שם שהרבי הקודם כתב שר' בנימין לא עסק בעצים ויערות – הלשון אינו מדויק כלל וכלל! והיה עליו לכתוב שאדמו"ר מוהרי"צ לא כתב שר' בנימין עסק בעצים ויערות אלא שר' בנימין עסק בעורות (ו[אולי מכיון שאינני יודע את דרכי מסחר בני" בימים ההם...]) אינו מופרך בעיני כלל שר' בנימין עסק ביותר ממסחר אחד). מה שכן הוא, שכנראה הכינוי 'קלעצקער' אינו מגיע מהמסחר ב'קלעצער' (ודלא כמ"ש ב'ספר הצאצאים' ע' 105) מהסיבה המפורטת ב'הרב' שם הע' 24.

(לח) 'לקו"ס', וב'רשימו"ד' ע' 86: ומריגא העבירו למחוץ לרוסיה כגון אשכנז (גרמניה). וב'רשימו"ד' ח"ב: לפעמים הוליכו את העצים על ידי 'בארשזעס' (?) לערי אשכנז ולמדינות אחרות ולפעמים היו מביאים רק לריגא והיו רוכשים בה מקום ובוררים כל מין בפני עצמו ולשם היו באים סוחרי אשכנז או מדינות אחרות וקונים את הסחורה.

(לט) 'לקוטי ספורים' ע' שז (תשס"ב – ע' שכט); 'רשימות דברים' ע' 86 (כנ"ל הע' לז [כאן]); 'רשימות דברים' ח"ב ע' רכה (בשם 'מפורסם בין חסידים'); ראה עוד לקמן ע' 25 [ב'חסידות בחוף הים']. גם ב'תורת שלום - ספר השיחות', 'תורת מנחם - רשימת היומן' ו'שיחות קודש - תשי"ב' (פרט זה חסר ב'תורת מנחם - התוועדויות' ח"ה ע' 208!) דלעיל הע' לז [כאן] מובא שהמעשה דלקמן (שם) אירע בריגא.

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

לעתים קרובות היה ר' בנימין נוסע ליריד לייפציג^מ ושמו היה מפורסם בין הסוחרים היותר גדולים במדינה ומחוצה לה^{מא}.

גיס, חבר ושותף

ר' בנימין היה עמיתו וחבירו של שאר-בשרו^{מב} וגיסו^{מג} הרה"ח ר' פנחס רויזעס שיק משקלאוו ע"ה ושותף

(מ) ראה גם להלן הע' מה וברשימת 'דברי ימי חיי אדמו"ר הזקן' על לג שחסידי חב"ד היו מהאחרונים שסבלו ממלחמות ורדיפות המשכילים, כיון שאחדים ממשכילי ברלין נפגשו בירידי לייפציג עם בחירי חסידי חב"ד, הגאונים: הרה"ח ר' יוסף כל-בו ע"ה, הרה"ח ר' פנחס שיק רויזעס ע"ה, ר' בנימין ועוד מחסידי שקלאוו והתברר למשכילים שחסידי חב"ד הם "בעלי דעה רחבה בידיעת חקירה אלקית ובנסתר נוסף על גודל ידיעותיהם בתורה הנגלית ועם זה עוסקים בעבודה שבלב ותקון המדות" ולכן כדי לנצחם דרושים אנשים בעלי מרץ ורוח רב.

(מא) 'אגרות קודש - אדמו"ר מוהרי"צ' ח"ו ע' שלג (כנ"ל הע' 3).

(מב) 'בית רבי' ע' 205.

(מג) 'אגרות קודש - אדמו"ר מוהרי"צ' ח"ו ע' שלג (כנ"ל הע' 3); 'ספר השיחות - תש"ח' ע' 258 (שיחה מהקיץ).

והעיר על כך בספר 'הרב' ע' תשא הע' 2, שצריכים לברר כיצד הוא, וזהו בג' אפשרויות: א) ר' בנימין נשא את אחות ר' פנחס - וזה א"א שכן אבי ר' פנחס הוא הרה"ג רבי חנוך העניך שיק ז"ל רבה של שקלאוו וחמיו של ר' בנימין הוא רבי אליהו פינסקער כנ"ל; ב) ר' פנחס נשא את אחות ר' בנימין - וזה א"א שכן חמותו של ר' פנחס היה שמה רויזא ואם ר' בנימין שמה פינקל; ג) ר' פנחס ור' בנימין היו נשואים לשתי אחיות - וא"כ מרת רויזא היתה נשואה לרבי אליהו, וע"ז מקשה ב' קושיות: א) ב'בית רבי' ע' 205 מובא רק שהי' שאר בשרו ולא שהי' גיסו, ב) שלא מצינו שנקרא ר' בנימין רויזעס; ומניח בצ"ע, ושאו"ל היו גיסים בזיו"ש.

ולא הבנתי למה ב'הרב' שם אינו מקבל את ההשערה השלישית (ביחוד שב'ספר השיחות - תרצ"ו' ע' 126 [המצוין בספר הנ"ל]

ידעו בכל דרכיו

בעסקיו^מ, שניהם היו מתלמידי חדר א' ונהגו לנסוע יחד ליריד לייפציג^מ.

בלייפציג, ר' בנימין ור' פנחס היו מסדרים 'מנין' לעצמם. בכלל, הם לא התחשבו עם התנגדות ולא התפעלו ממנה כלל; אף שהיתה להם דרך ארץ כלפי לומדות, ולמתנגדים היתה דרך ארץ כלפי היראת שמים שלהם^מ.

ר' בנימין ור' פנחס, עשו נפשות רבות לתורת החסידות מבין צעירי הלומדים הבחירים ומהמשפחות המיוחסות של המתנגדים^מ.

מוזכר שלמרת רויזא היו שלשה חתנים; ושניים ידועים מהם בבירור: (א) ר' פנחס הנ"ל; (ב) הרה"ח ר' זלמן רויזעס משקלאו ע"ה; ומאחר ששניהם התקרבו לחסידות – מניין שהחתן השלישי אינו ר' בנימין ואף הוא התקרב לחסידות(!?), וקושיותיו מעוררות תמיהה: (א) "קושיא" זו הינה "קושיא" לכתחילה על כל דברי אג"ק (ולא ברור מדוע החליט להכניסה אחר האפשרות הג'), אך אינה כלל קושיא: ומעתה כל אפשרות לבאר כיצד הי' ר' בנימין ש"ב לר' פנחס תדחה משום שבב"ר לא מובא שהי' זה כך (אא"כ כונתו שקרבה כה ברורה הי' עליו לפורטה, אבל: א) מסתמא לא ידע הב"ר את פירוט הקרבה [ואם הי' יודע – אולי אף אם היתה קרבה לא כ"כ קרובה הי' פורטה], (ב) וכי ב"ר מוסמך ח"ו יותר מאג"ק?! (ב) ומעתה נגיד שר' בנימין לא הי' בן רבי משה אב"ד קלעצק דא"כ הי' עליו להקרא ר' בנימין אייזנשטאט (וניתן להביא עוד דוגמאות רבות)...

(מד) 'בית רבי' ע' 205.

(מה) 'ספר השיחות - תש"ג' ע' 124 (כנ"ל הע' 17) (בלה"ק – ע' קכח); וראה גם לעיל הע' 11.

(מו) שם.

(מז) רשימת 'דברי ימי חיי אדמו"ר הזקן' ע' לז (כנ"ל הע' 26 [ושם, שר' נחמן – הנזכר שם – סיפר על החדשות שנשמעו מבירת החסידים על גודל הצלחת חסידי שקלאו וביחוד המאורות הגדולים ר' בנימין ור' פנחס וכו', ככפנים]).

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

עגנת יראת שמים

פעם שהו ר' בנימין והרה"ק רבי מנחם מענדל מוויטעבסק (האַראָדאָקער) זצ"ל באותו ברית מילה, רבי מנחם מענדל היה הסנדק ור' בנימין היה המוהל.

אמר רבי מנחם מענדל לר' בנימין: "איך קען ניט קוקן אויף דיין צורה ווייל עס איז פאַרוואַלקנט מיט יראת שמים!" (=אינני יכול להביט בפניך שכן הינם 'מעוננים' ביראת שמים!)^{מח}.

צדקה ללא ספירה

ר' בנימין ור' פנחס רויזעס, שניהם הצטיינו בנתינת צדקה. פעם, התועדו יחד ור' פנחס אמר לר' בנימין^{מט}: "אמור לי, מהו הסדר שלך בנתינת צדקה?" השיב ר' בנימין: "אצלי מונחים שקיות מוכנות של כסף, בכל שקית - סוג מטבע שונה: אחת מלאה במטבעות של 'קאָפקעס' בודדות, אחת במטבעות של חמש 'קאָפקענע' וכו'; כן יש שקיות מלאות במטבעות כסף, גם ביניהם יש בעלות מטבעות גדולות ויש בעלות מטבעות קטנות. כשנכנס עני, אני מביט בו ומעריך במחשבתי מאיזו שקית ראוי לתת לו, אם למשל לדעתי צריך לתת לו משקית מטבעות הכסף, אני מכניס את ידי לשקית זו וכמה שהיד מוציאה אני נותן - מבלי לספור כמה הוצאתי וכמה אני מביא לו", אמר לו ר' פנחס: "גם אני נוהג כמוך בכל הפרטים, בענין השקים והעניים, וכמה שהיד מוציאה אני נותן, אבל לפני שאני נותן אני סופר... לדרגה זו לתת מבלי לספור - עוד לא הגעתי...".^נ

מח) 'למען ידעו... בני יולדו' ע' 264 (בשם הרה"ח ר' מיכאל בלינער (נעוולער, דער אַלטער) ע"ה).

מט) 'כמדומה שכן הוא, אך אולי להיפך' - שמועו"ס.

נ) 'שמועות וסיפורים מרבתינו הקדושים' ח"א ע' קסט (בשם ר' שמואל גרונם אסתרמאן ע"ה) (מהדורת תשע"ד - ע' 230).

ידעו בכל דרכיו

"דע: לפני 'מי' – אתה עומד!"

את הסיפור הבא התחיל הרבי הקודם נ"ע, במילים: "די אשכנזים ווייסן ניט קיין חילוקים..." (=האשכנזים אינם יודעים חילוקים...).

פעם אחת, נכנס יהודי אשכנזי (גרמני) למנין החסידי בלייפציג, והתפילה שם מצאה חן בעיניו מאד - בכלל, באותה תקופה היו כל בתי הכנסת והמנינים כדין השולחן ערוך בענין מקום העמוד והשולחן וכו' - הוא רק תמה מדוע לא רשום, כנהוג, על העמוד: 'דע לפני מי אתה עומד' (ע"פ ברכות כח, ב)?

שאל אותו ר' בנימין: "האם אתה יודע את הפירוש של 'דע לפני מי אתה עומד'?" ענה לו היהודי את הפירוש הפשוט.

אמר לו ר' בנימין: "דער פירוש פון דעם איז אזוי: 'מי' איז פאַרשטאַנד" (=פירושו הוא כך: 'מי' זה הבנה)

- ר' בנימין לא יכל לומר לו: "מי' זה 'בינה'", שכן היהודי לא היה שייך להבין ענינים כאלו -

ב'בית רבי' (ע' 203) מובא שר' פנחס נסע להחסיד ר' זלמן וועלקעס מדאָבראַוונאָ ע"ה ע"מ ללמוד ממנו את מדת הצדקה ושם שר' זלמן עשה כסדר שבפנים הסיפור ור' פנחס למד ממנו סדר זה, ואמר אח"כ לרבנו הזקן נ"ע שהפרש היחיד ביניהם הוא בספירת הכסף; עיי"ש.

ב'לקוטי ספורים' (בשם המשפיע ר' שמואל גרונום אסתרמאן) ע' מו (תשס"ב - ע' פג) מובא שרבנו הזקן שלח את ר' פנחס לפלוני (כשתחת שמו מובאים שלש נקודות [אולי מפני שראה הספק ב'שמועו"ס' שם]) ואח"כ אמר שלמד ממנו ב' דברים: א) הסדר שבפנים, ב) שלפני כן ר' פנחס לא ספר את הכסף לפני שנתן אבל ספר את הכסף הנשאר אחרי שנתן וממי שנשלח אליו למד לא לספור גם אחרי הנתנה; עיי"ש.

ב'אלה תולדות פרץ' ע' 705 (מרשימות הרה"ח ר' שלום דובער חייקין שי') מובא הסיפור שדוקא ר' פנחס נתן מבלי לספור וחסיד פלוני (הרב חייקין משער שהכונה לר' זלמן וועלקעס הנ"ל) סיפר זאת ואמר שהוא עצמו סופר; עיי"ש.

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

והמשיך: "איז דער פירוש אזוי: 'דע' - זאָלסט וויסן: 'לפני מי' - פאָרן פאַרשטאַנד - 'אתה עומד'. מען שטייט נאָך פאָרן פאַרשטאַנד. דאָס דאַרף מען וויסן פאַרן דאַוונען, איז במילא גענוג אַז מען ווייסט דאָס פאַר זיך. מען זאָל דאָס ווייזן פאַר אַלעמען - איז דאָס פשוט א חרפה!" (=והפירוש הוא כך: 'דע' - שתדע: 'לפני מי' - קודם ההבנה - 'אתה עומד'. עומדים עדיין קודם ההבנה. זאת צריך לדעת לפני התפילה, ממילא מספיק שכל אחד ידע זאת לעצמו. להראות זאת לכולם - זו פשוט חרפה!).

כשסיפר אדמו"ר מוהרי"צ סיפור זה, סיים: "דערקענען אַ מענטש, איז ניט אַזוי פון זיין שכל אָדער זיין מידות, נאָר פון אַ וואָרט וואָס זאָגט זיך זייטיג אַרויס. און דאָס האָט זיך אַרויסגעזאָגט בא די אַלטע חסידים בפשיטות" (=להכיר אדם, אינו כל כך על ידי שכלו או מדותיו, אלא על ידי אימרה שנאמרת בדרך אגב. ואימרה זו נאמרה בדרך אגב מזקני החסידים בפשיטות)^{נא}.

תכלית שנאה שנאתים

באחת נסיעותיו של ר' בנימין ללייפציג, בא לאכסניה שבה נוכחו עוד כמה סוחרים וביניהם למדנים 'מתנגדים'.

ה'מתנגדים', שידעו שר' בנימין הוא מגדולי החסידים, החליטו לנסות להכשיל את ר' בנימין ולראות את תגובתו, וביקשו מבעל האכסניה להורות למשרתת להכניס אוכל לר' בנימין כשהיא לבושה באופן של היפך הצניעות לחדרו של ר' בנימין.

(נא) 'ספר השיחות - תש"ג' ע' 124 (כנ"ל הע' 17) (בלה"ק - ע' קכח).

ידעו בכל דרכיו

המשרתת עשתה כמו שציוו עליה, אך מיד כשנכנסה לחדר - הקיא ר' בנימין את כל מה שאכל!²¹.

מוחין ומידות

פעם היה הרה"ק רבי אהרן הלוי הורוויץ (סג"ל) מסטראָשעלע זצ"ל ביריד אָרשע, וראה שכולם קמים השכם בבוקר וממהרים ליריד, והתפלא מאד; בינתיים, שמע שגם ר' בנימין בא לעיר, ושלח לקרוא לו וכשראהו נפל על צוואריו ואמר לו בהתלהבות: "ראו, ר' בנימין, ראו מה קורה כאן עכשיו!" ענה לו ר' בנימין: "ניט קוקט און ניט ווערט נתפעל!" (=אל תביטו ואל תתפעלו!)²².

קלעצער ב'אחד' ו'אחד' בקלעצער

מעשה זה מסופר בארבעה אופנים:

חסידות בחוף הים

(א) בעת שר' בנימין היה על חוף הים²³ בריגא בעת קשירת והכנת הרפסודות לרגל מסחרו בעצים, היה עוזרו משגיח על המלאכה ולפעמים היה מגיע לר' בנימין לשאול דברים הנוגעים למלאכה ומה לשלוח, ובכל פעם היה צריך לעוררו

(גב) 'ליקוטי סיפורי התוועדויות' ע' 384 (ומכאן הוכיח הרה"ח ר' מנחם זאב הלוי גרינגלאס ע"ה שגם אצל בינוני (שר' בנימין אחז בדרגה זו) יכול להיות מצב של 'מאיסה ברע' [שם], ראה לעיל ע' 17 [ב'משבחי חסיד']).

(ג) 'למען ידעו... בנים יולדו' ע' 282.

(נד) 'סה"ש - תו"ש'; 'תו"מ - רשה"י'; 'לקו"ס'. וב'ליב"י': ביער, ולכאורה אי"ז סותר את המקורות הקודמים (אא"כ אין אף יער על חוף ריגא...).

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

ממחשבותיו והתעמקותו בחסידות ור' בנימין היה מתעורר כאילו שבא מעולם אחר.

פעם אחת, כשר' בנימין עמד על קורות העצים בחוף הים בריגא, הרהר ר' בנימין בענין של חסידות והתעמק בו במחשבתו ועמד(!) במשך חמש שעות מהורהר ("אָ פאַרטראַכטער") בזמן שפועליו והאנשים שהיו צריכים לו המתינו להוראות ויהי לפלא.

כשניערוהו ואמרו לו: "ר' בנימין! הרי צריכים לעבוד! איך? ומה?" וענה להם: "עוד מעט" והתעמק יותר במחשבותיו.

בינתיים התעורר ר' בנימין^ג וראה את התפעלות סובביו, וכששאלוהו "היתכן?!" וכן עוזרו שאלו: "ר' בנימין, אמרו אתם בעצמכם: וכי ניתן לחשוב חסידות בעת הכנת ושילוח הסחורה?!"^י השיב להם: "וואס^ג וואונדערט איר זיך? אַז^ג

נה) ב'תו"מ - רשה"י משמע שהתעורר מעצמו ("קומענדיק צו זיך"), אבל ב'ליב"י: נייער את ר' בנימין פעם שניה ואמרו לו את השאלה דלקמן, ובאם ההבנה ב'תו"מ - רשה"י מדויקת - זו טעות ב'ליב"י.

נו) ב'ליב"י ששאלוהו: "ר' בנימין! הרי ישנו עת לכל דבר, והזמן לחסידות הוא בזמן התפילה ולא כעת!", וכפשוט אין הלשונות סותרים אחת השניה.

גז) 'תו"מ - רשה"י. וב'סה"ש - ת"ש: "מדוע זה פלא בעיניכם?".

נד) הנוסח דלקמן משולב, הקטע הראשון מ'שיחון'ק תשי"ב' ו'תו"מ - הת"ח"ה והקטע השני מ'סה"ש - ת"ש' ו'תו"מ - רשה"י. וב'לקו"ס: אם כשחושבים בזמן התפילה על 'קלעצער' (=קורות עצים) זה בסדר - ודאי שעדיף לחשוב חסידות בזמן הכנת וההתעסקות ב'קלעצער! וע"פ נוסח זה הוצרך מחבר לקו"ס להוסיף הערה משלו: 'זהו בודאי שר' בנימין ז"ל הנ"ל מעולם לא חשב בתפילה ע"ד קלעצער ואמר זה רק למשל בעלמא', אבל ע"פ נוסח רבותינו נשיאנו המדויקת - אין צורך בהערה זו. ב'ליב"י: "הא! אויב עס פאלן די קלעצער אין דאָוונען - מאַכט ניט אויס; נאָר אויב עס פאַלט דער דאָוונען אין וואַלד - טוט זיך אַפ!" (=אם נופלות קורות העצים לתוך התפילה - לא משנה; ורק אם נופלת התפילה לתוך קורות העצים - זה נוגע!).

ידעו בכל דרכיו

מען טראַכט אין מיטן 'אחד' וועגן קלעצער - דאָס איז ניט קיין וואונדער, נאָר אַז מען טראַכט אין מיטן מסחר פון קלעצער וועגן 'אחד' - דאָס איז אַ וואונדער? (=מדוע אתם מתפלאים? כשחושבים באמצע אמירת 'אחד' אודות קורות עצים - אין הדבר תמוה, וכשחושבים באמצע מסחר עצים אודות 'אחד' - הדבר תמוה?) אדרבה, מיר'ט איז אַ וואונדער ווי זאָגט מען 'אחד' אין קריאת שמע און מען טראַכט וועגן קלעצער אויפ'ן ריגער ברעג!" (=בשבילי פלא הוא כיצד אומרים 'אחד' בקריאת שמע וחושבים אודות קורות העצים בחוף דריגא!).^ט

אמר עליו כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע^ט שהוא מקיים "בכל דרכיך דעהו" (משלי ג ו).

כססיפר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע מעשה זה, אמר בנוגע לסיבת התנהגות ר' בנימין: "כי באמת העסק פארשטעלט ניט (=אינו מפריע), שזהו החילוק בין ספרי מוסר הקודמים לבין חסידות: שבספרי מוסר זאגען דעם מענטשן (=אומרים לאדם) להיות מופשט מעסק, וחסידות מאכט (=עושה) שיהיו

(נט) 'סה"ש - ת"ש' ו'תו"מ - רשה"י, וב'שיחוק' תשי"ב ו'תו"מ - הת"ח"ה: "אַ סאַך אַ גרעסערער פלא איז, אַז מען טראַכט אין מיטן אחד וועגן קלעצער! (=האפשרות לחשוב באמצע אמירת 'אחד' אודות מסחר העצים, מעוררת תמיהה ופליאה גדולה יותר!) פלאי פלאים!"

(ס) 'תורת שלום - ספר השיחות' ע' 6 (כנ"ל הע' לז [בפרטים אישיים]) (בלה"ק - ע' 10); 'תורת מנחם - רשימת היומן' ע' תפב (כנ"ל שם); 'שיחות קודש - תשי"ב' ע' רכט ו'תורת מנחם - התועדויות' ח"ה ע' 208 (כנ"ל שם); 'לקוטי ספורים' ע' שז (תשס"ב - ע' שכט); 'למען ידעו... בנים יולדו' ע' 272.

ב'ספר הצאצאים' ע' 105 מסופר סיפור זה במספר שינויים, אך מאחר שכנראה אין לו מקור קדום כמקורות הקודמים (אלא הספרים הנ"ל) - לא ציינתי אותם.

(סא) בהע' 6 ב'תו"ש' כותב שכנראה הכוונה לאדמו"ר הזקן, אך דבר שספק אצל רבותינו נשיאנו - אצלנו הרי זה ודאי!

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

מלובשים דוקא בעסק, כיון שעסק אינו סתירה לעבודת אלקות!^{סב}.

ה'סך הכל' האמיתי

ב) פעם אחת, כשר' בנימין היה ביריד והיה "ויבוא הביתה לעשות מלאכתו", ערך חשבון ממשא-ומתן הסחורות (כמה עלתה חתיכת עץ זו, הסחורה) וכו'^{סג} במסחר העצים שלו, היתה מחשבתו מונחת בשעת מעשה בעניני חסידות, וכשסיים את החשבון והגיע אל השורה האחרונה שבה כותבים את ה'סך הכל' ('איטאווא' ברוסית) של כל החשבון, רשם (במקום את המספר)

- מבלי חשבון וחושבן, זאת אומרת: לא על ידי שהתבונן וכו' וכו', אלא בפשיטות (למרות שקודם היו כתובים כמה וכמה מספרי הסחורה והסחורה וכו') -

'סך הכל': אין עוד מלבדו! זה היה אצלו ה'סך הכל' מעניני מסחרו! דהיינו, שכשהגיע ל'סך הכל' עלה במחשבתו, שאף שלכאורה יש 'עוד' (עניני המסחר, פרטי החשבונות וכו'), מכל מקום האמת היא שה'סך הכל' של איזה ענין שיהיה (ובענינינו - של [צירוף כל] המספרים עצמם) הוא - ה"אין עוד מלבדו", שבדבר הגשמי עצמו נרגש שמציאותו היא אלוקות והכל חדור בענין זה!

שכן (אין הכונה שר' בנימין לא ערך את החשבון עצמו, אלא) היה זה לאחר שרשם את כל פרטי החשבון (פרטי המספרים, הסחורות וכו') כרגיל וחישב נכון את כולו (ולא

סב) 'תורת שלום - ספר השיחות' ע' 6 (כנ"ל הע' לז [בפרטים אישיים]) (בלה"ק - ע' 10).

סג) ר' אל"ש ('אג"ק - אדמו"ר זי"ע' חט"ז) כותב שהיה זה באחת הפעמים שערך את המאזן השנתי שלו, אבל ראה לקמן הע' סד (מ'תו"מ - הת' תשמ"ג) שאם היה זה המאזן השנתי לא היה כותב אין עוד מלבדו.

ידעו בכל דרכיו

שכתב 'אין עוד מלבדו' בכל שורה ושורה [במקום מספרי הסחורות וכו'].

- והא ראייה, שר' בנימין אכן הצליח במסחרו... -

והטעם לכך הוא, שכן (נוסף על כך שעל פי תורה צריך להיות "נשאת ונשאת באמונה" (שבת לא סע"א) [שבפשטות הכונה ל"הנהג בהם מנהג דרך ארץ" (ברכות לה ע"ב)], ולכן בהכרח לכתוב שמחיר סחורה זו היא כך וכך, ומחיר סחורה זו היא כך וכך - על מנת שידע כמה עליו לשלם וכמה יש לשלם לו וכו')⁸⁷ אדרבה, זהו החידוש בסיפור זה:

שכן ודאי שכל אחד ואחד מישראל (שבחזקת כשרות הם) יכול להרגיש ש'אין עוד מלבדו' על ידי שיתבונן היטב איך ש"כל הנמצאים כו' לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו" (רמב"ם ריש הלכות יסודי התורה) וכיוצא בזה, בזמן שהוא מתבונן כו', בזמן התפלה והלימוד, שהוא פרוש ומובדל מעניני העולם; אבל כשהוא עסוק בעניני מסחר כו', שעל פי טבע העולם הם מעלימים ומסתירים על מציאותו יתברך - קשה לו להרגיש את הענין של "אין עוד מלבדו".

וזה ההדגשה בסיפור זה, שאף שר' בנימין היה אז (על פי ציווי התורה להתעסק בפרנסתו) עסוק במצב שכתב את כל פרטי החשבונות בדיוק כו', שלא עסק אז בעניני התבוננות בגדלות הא-ל כו' אלא בעניני מסחר, בכל זאת כיון שהיה כולו חדור בהכרה ש"אין עוד מלבדו" וראשו היה מונח בענין זה - באה הכרה זו לגילוי גמור גם תוך עשיית חשבון

(סד) אבל עדיין ה'סך הכל' [הכללי] והמסקנא [שאינה נוגעת לניהול המסחר לעת עתה, אלא בסוף השנה כשיערוך את המאזן השנתי] צריכה להיות באופן של "בכל דרכיך דעהו". ('לקו"ש חל"ד' [והנוסף בסוגריים מרובעות מ'תו"מ - הת" תשמ"ג ח"א ע' 88]).

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

זה במסקנת החשבון, שה'סך הכל' והתכלית של כל מסחרו ועניניו הוא: 'אין עוד מלבדו!'^ה.

עוד טעם לכך, שבעצם כל הזמן, גם בכתיבת שאר השורות, היה ה'הרגש' של "אין עוד מלבדו", אך היה זה רק בפנימיותו ולא התבטא בגילוי;

אבל כשהצטרך לכתוב את ה'סך הכל' - התבטא ה'הרגש' בגילוי בענין הכתיבה, שכן כשהוא ראה מילים אלו ('סך הכל') - תפס שישנו את ה'סך הכל' הנעלה יותר.

מובן וגם פשוט שר' בנימין כתב כך (לא בכונה, על דרך הצחות ("שחסידיים יוכלו לספר דבר צחות"), או להראות 'קונצן' והיה זה 'א' געמאכטע זאך' (=דבר מעושה) על מנת שיוכלו לספר על גודל חסידותו [ואצל ר' בנימין כלל לא היה שייך 'לעשות את עצמו!'], אלא) כיון שכך הרגיש באמת - 'ער האט טאקע געהאלט דערביי' (=הוא אכן 'החזיק' בזה) - שזהו ה'סך הכל' של העסק שעשה בפועל ממש, דהיינו, שהענין של "אין עוד מלבדו" היה חדור בכל מציאותו ובכל עניניו של ר' בנימין והיה חקוק תמיד על ליבו ומחשבתו היתה חדורה בכך, ולכן כשהגיע ל'סך הכל' בעניני מסחרו, "התפרצה" מחשבתו והשקפתו הפנימית בנוגע לעניני המסחר, ולא יכל לכתוב את המספר הכולל של פרטי החשבונות (שכן אינו אלא הכנה והקדמה לסך הכל האמיתי), וכתב - וליתר דיוק: 'נכתב' לו מעצמו ובדרך ממילא ('האט זיך בא אים געשריבן פון זיך אליין') - בפשטות ובתמימות האמת (לאמיתו): 'סך הכל: אין עוד מלבדו', ובפעולה זו התבטא יחסו כלפי המסחר! והתעסקותו

(ה) וזהו החידוש בסיפור זה לעומת הסיפור שר' בנימין חשב חסידות במשך שבע שעות באמצע עסקיו (להלן ע' 60, עיי"ש) ('לקו"ש' חל"ד).

ידעו בכל דרכיו

בעניני העולם לא היתה סתירה לכך שיהיה מונח אצלו
שהסך הכל של עניני הוא "אין עוד מלבדו"סי.

(סו) 'אגרות קודש - אדמו"ר זי"ע' ח"ז ע' רלו (אגרת מח' אייר תשי"ג;
בשם כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע); שם חט"ז ע' שנ בשם 'מסורה בפי
החסידים' (אגרת לסופר ר' אליעזר שטיינמאן ז"ל מכ' אדר תשח"י)
(בשילוב ההעתקה ב'אג"ק' שם מדברי ר' א"ש הנ"ל בספרו 'לקוט'
מדור 'מפי חסידים' ע' ש); 'לקוטי שיחות' ח"י ע' 105 (כנ"ל הע' לו
[בפרטים אישיים]); שם חל"ד ע' 112 (כנ"ל שם; מהנחה בלתי מוגה
- 'תורת מנחם - התוועדויות תשמ"ה' ח"ג ע' 1570); 'תורת מנחם
- התוועדויות' ח"ז ע' 56 (כנ"ל הע' לו [בפרטים אישיים]); 'שיחות
קודש - תשי"ג' ע' 163, 'תורת מנחם - התוועדויות' ח"ז ע' 314 (כנ"ל
הע' לו [בפרטים אישיים]); 'שיחות קודש - תשי"ד' ע' רלו, 'תורת
מנחם - התוועדויות' ח"א ע' 152 (שיחת ש"פ צו/שושן פורים
תשי"ד); 'שיחות קודש - תשי"ט' ע' קנח, 'תורת מנחם - התוועדויות'
ע' חכ"ה ע' 269 (שיחת ש"פ קדושים בד"ח אייר תשי"ט); שם חמ"ז ע'
269 (שיחת ש"פ בלק י"ד תמוז תשכ"ו); 'שיחות קודש - תשל"ה' ע'
423 (כנ"ל הע' לו [בפרטים אישיים]); "שמעתי מכמה וכמה, ומסתמא
זה נכון"; שם 'תשל"ז' ע' 355 (שיחת ש"פ ואתחנן/נחמו ט"ו מנ"א);
(ראה גם שם 'תשל"ח' ע' 137 [שיחת י"ג תשרי (אור לעה"ס)]
שמזכיר סיפור זה והוסיף: "ניתן לחשוב שזהו סיפור על אחד מחסידי
אדמו"ר הזקן, ובמילא - מי יכול להדמות לו?!" [וממשיך שעדיין ישנו
המעשה הידוע ד"ביטול אידיאטי"; עיי"ש ואכ"מ]); 'לתורת מנחם -
התוועדויות תשמ"ג' ח"א ע' 88 (שיחת ש"פ האזינו שבת שובה); שם
ע' 422 (שיחת ש"פ נח); שם 'תשמ"ז' ח"ג ע' 282 (שיחת ש"פ אמור
י"ז אייר (ערב ל"ג בעומר)).

מעשה זה מסופר בכמה אופנים על חסידים אחרים: על הרה"ק רבי
יהודא לייב שניאורסאהן (המהרי"ל) מקאפוסט זצ"ל שכתב: 'סך הכל:
לית אתר פנוי מיניה' (ספר השיחות - תרפ"ו ע' 100 [שיחת שמחת
תורה תרפ"ו]); 'ספר השיחות - תש"ה' ע' 14 [שיחת ליל ש"פ וילך/
שבת תשובה תש"ה בסעודה] (בלה"ק - ע' טז), ועל הרה"ח ר' נחמיה
מדאבראָוונא ע"ה שכתב 'סך הכל: שהכל נהיה בדברו או 'אין עוד
מלבדו' ('תורת מנחם - התוועדויות תשמ"ט' ח"א ע' 182 [שיחת ליל
ש"ק ו' דחה"ס אחרי ערבית]) ובמ"א מצויין רק 'אין עוד מלבדו' (שם
ח"ב ע' 42 [שיחת ש"פ וישב כ"ד כסלו (ערב חנוכה)]); במקום אחר
מסופר זאת אודות 'חסיד אחד' שהיה סוחר גדול ('לקוטי שיחות' ח"ב

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

שאל חסיד אחד את ר' בנימין: "איך^ט אפשר ו-וואס פאר א ארט האט עס (=איזה מקום יש לכך), שבזמן שעוסקים אין מיטן (=באמצע) עריכת חשבון פון (=של) עניני מסחר - להתעסק ו-טראכטן (=לחשוב) עניני דא"ח (=דברי אלקים חיים; חסידות), ו-וואס האט פאר א שייכות 'אין עוד מלבדו' מיט א חשבון פון קלעצער?! (=מהי השייכות בין 'אין עוד מלבדו' לחשבון מסחר העצים?!)" ענה לו ר' בנימין לפי תומו: "אין^ט זה פלא, שהרי זהו כל שכן וקל וחומר: ומה דאך אז בשעה שעומדים לפני הקדוש ברוך הוא אין מיטן דאוונען, קען אריינפאלן (=יכולות ליפול) ונופלות מחשבות זרות וועגן (=אודות) המסחר בקלעצער (=קורות עצים) - איז דאך (=הרי זה) מכל שכן ועל אחת כמה וכמה יש מקום ויכול להיות אז מאכנדיק א חשבון פון קלעצער (=שכשעורכים חשבון של קורות עצים) ש-מעג אריינפאלן (=יכולות ליפול) ויפלו מחשבות קדושות וטהורות ממה שהונח בעת התפלה בשעה שעוסקים בעריכת החשבון של המסחר בקלעצער אודות זאת אז 'אין עוד מלבדו' (=ש'אין עוד מלבדו)! וזהו קל וחומר, שכן המסחר הוא דבר עראי וטפל לגבי דבר קבוע ועיקרי - לעשות לו יתברך דירה בתחתונים!"^ט.

ע' 649 [שיחת ליל שמחת תורה (קודם הקפות) תשט"ז] [בלה"ק - 'תורת מנחם - התועדויות' חט"ו ע' 113]; בשם כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע).

סז) ב'תו"מ - ה'ת' תשמ"ז: "היתכן לערב עניני חסידות באמצע המסחר?!".
סח) ב'תו"מ - ה'ת' חכ"ה: "א סאך מערער פלא איז אז אינמיטן 'אחד' טראכט מען וועגן קלעצער אין ריגא! און אויב דאס איז בא דער וועלט קיין פלא ניט, איז דאס א ודאי אז בשעת אינמיטן מסחר הקלעצער טראכט מען וועגן 'אחד' - קיין פלא ניט זיין!" (=הרי פלא גדול יותר הוא מה שחושבים באמצע 'אחד' אודות קורות העצים בריגא! ואם זה אינו פלא בעיני העולם, ודאי שכשחושבים בשעת העיסוק במסחר קורות העצים אודות 'אחד' - אין יכולים להתפלא כשחושבים אודות 'אחד' באמצע מסחר העצים!).

סט) 'אגרות קודש - אדמו"ר זי"ע' ח"ז ע' רלז (כנ"ל הע' 46); 'שיחות קודש - תשי"ג' ע' 163, 'תורת מנחם - התועדויות' ח"ז ע' 314 (כנ"ל שם);

ידעו בכל דרכיו

באחד הפעמים שהרבי סיפר סיפור זה, סיים: "ענין זה (לחשוב אודות 'אין עוד מלבדו' באמצע עסקיו) נעשה על ידי פנימיות התורה, שמביאה לידי גילוי את הסתים שבנשמה, ונותנת את האפשרות לגלות גם את הסתים שבעולם, שיאיר בעולם עצמות ומהות אור אין סוף ברוך הוא, כך שגם כאשר נמצאים בעולם ועוסקים בעניני העולם יכולים בשעת מעשה להכריז - **און טאַקע האַלטן דערביי** (=ואכן 'להחזיק' מזה) - ש'אין עוד מלבדו!"²⁸².

מאמר במקום רשימת עצים

ג) פעם אחת, כשר' בנימין היה במקום בו היתה מונחת הסחורה שלו בריגא, באו סוחרים לקנות עצים; שלח ר' בנימין את ידו לכיסו על מנת לקחת את רשימת העצים שידע מקח כל אחד מסוגי העצים, ובטעות הוציא מאמר של כ"ק רבנו הזקן נ"ע ועיין בו, שכח לגמרי שלפניו נמצאים סוחרים והתעמק בו עד רדת החשכה...

שאלו אותו: "האם כשצריך לעסוק במסחר זהו הזמן לעיין בחסידות!?" ענה להם ר' בנימין בשאלה: "היתכן שכשעומדים ומתפללים שמונה עשרה - בשעת מעשה חושבים אודות עצים, אבל כשצריך למכור עצים וחושבים ומעיני בדא"ח זה לא נכון?"²⁸³.

בכל דרכיך דעהו – כיצד?

ד) פעם שאלו את ר' בנימין: "כיצד קובעת תורת החסידות שצריך להיות 'בכל דרכיך' - גם בעניני ובשעת אכילה, שתיה ומסחר - 'דעהו', וביחוד כביאור הענין בתורת החסידות ש'דעהו' הכונה להבנה עמוקה עד כדי הכרה והרגשה שחודרת את כל האדם!?" ענה להם ר' בנימין: "הרי רואים

שם חכ"ה ע' 269 (כנ"ל שם); שם 'תשמ"ז ע' 282 (כנ"ל שם).

ע) 'תורת מנחם - התוועדויות ח"ז ע' 56 (כנ"ל הע' 8).

עא) 'רשימות דברים' ח"ב ע' רכו (כנ"ל הע' לט [ב'פרטים אישיים]).

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

במוחש שבעת התפלה, אפילו כשעומדים בנקודת התיכונות שלה - תחילת שמונה עשרה - נופלות מחשבות אודות היריד בלייפציג; ואם כן, מה הפלא שבזמן היריד בלייפציג פלו מחשבות אודות 'אין עוד מלבדו?!' ע"ב.

על רגל אחת

פעם אחת, ביום השוק, יצא ר' בנימין מבית הכנסת עם הטלית ותפילין שלו. בדרכו, התעמק ר' בנימין במחשבותיו, הניח את הטלית ותפילין על עגלה אחת שעמדה בשוק, והרים את רגלו על ציר הגלגל של העגלה. בעל העגלה הנכרי, גמר בינתיים את עסקיו ונסע בעגלתו, ור' בנימין נשאר עומד ברגל מורמת... וגם אחר כך כשהורידה - לא הרגיש במאום, והתעורר ממחשבותיו רק כשבא זמן תפלת המנחה.

- כשסיפר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע סיפור זה, אמר: "בא וראה עד היכן כוחה של יראת שמים! שאף על פי שר' בנימין היה שקוע מאד במחשבותיו עד שלא הרגיש שהעגלה נסעה - הרגיש שבא זמן תפלת מנחה וזה עוררו מהתעמקותו!" -

בינתיים, בא הנכרי בעל העגלה לרחוב אחר, ונשארו אצלו עדיין כמה מיני מאכל למכור והציע ליהודי אחד לקנותם. היהודי ראה את הטלית ותפילין על העגלה, וכך הם חזרו לר' בנימין".

"מה רבו מעשיך ה'!"

פעם בא ר' בנימין למאסקווא לעניני מסחרו, וביקר אצל מורוזוב, רוסי בעל בית חרושת גדול לאריגים. מורוזוב

(עב) 'אגרות קודש - אדמו"ר זי"ע' חט"ז ע' שנ (כ"ל הע' 46).

(עג) 'תורת מנחם - רשימת היומן' ע' נב (מפוענח - ע' רמד) (כ"ל הע' 19).

ידעו בכל דרכיו

הביאו לביקור בבית החרושת, ובה הראה לו מכונות גדולות העושות מחומר גלם חפצים חדשים; ר' בנימין התפעל מאד ממראה עיניו ואמר בהתרגשות: "מה רבו מעשיו ה', כולם בחכמה עשית!" (תהלים קד כד) וכו', וברגע זה נכנס ר' בנימין לדביקות ופניו החווירו וניגן בדביקות "מה רבו מעשיך" וכו' כשסביבו התאספו אנשים שהתפעלו למראה עיניהם, והרגישו שאיש קדוש עומד ביניהם. מורוזוב ועוזריו החזיקו את ר' בנימין בידיו והכניסוהו בזהירות לתוך מרכבה והביאוהו למלונו; בכל זמן זה, לא הרגיש ר' בנימין בנעשה עימו, ונשאר בדביקות שעות רבות לאחר מכן...^{טז}

חסיד עושה חסיד^{ע"ה}

ר' בנימין, היה הגורם להתקרבות הרה"ח ר' זלמן זעזמער ע"ה לכ"ק רבנו הזקן נ"ע, ושתי גירסאות מצאנו למעשה זה:^{טז}

(עד) 'היכל הבעש"ט' גל' כא ע' קמא.

(עה) בנוגע לסיפורי התקרבותו של ר' זלמן זעזמער, יש להעיר מ'אגרות קודש - אדמו"ר מוהרי"צ' ח"ד ע' רסה (אגרת מכ"א אד"ר תרח"צ) שם מספר (בשם הרה"ח ר' זאב דובער קאזשעוויניקאו מיעקאטרינאָסלאָוו ע"ה, בשם הרה"ח ר' הלל מפאריטש ע"ה, בשם ר' זלמן עצמו) שמורו של ר' זלמן, הרה"ק רבי אלימלך שאול מפאָלאַצק זצ"ל, הורה לו לבוא לאדמו"ר הזקן בשנת תקמ"ג; וי"ל, שאעפ"כ ר' זלמן לא הלך ללא המעשה/ים עם ר' בנימין (ראה גם ב'ר' ניסן' ע' 829 ששם גם משמע שהסיפורים אינם סתירה).

עוד נוסח להתקרבות ר' זלמן - 'שמועות וסיפורים מרבותינו הקדושים' ח"ג ע' 237 (מהדורת תשע"ד אינו תח"י וגם איני יודע אם הוא שם בח"א או ח"ב), נוסח זה אפשר לתווך באם נאמר שהסיפור ששם קירבו לחסידות בכלל, ו(שאר) הנוסח(אות) שכאן קירבו(הו) לחסידות חב"ד.

(עו) בדוחק אפ"ל ששניהם אמת.

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

על העגלה קראתיד

א) לר' בנימין היה בעל עגלה קבוע שנסע עמו תמיד לרגל מסחרו. באחת מנסיעותיו, היה ר' בנימין בדרך מחוץ לעיר ור' בנימין חישב שכשיבואו לעיר מושב יעבור זמן תפילה (חסידי כ"ק רבנו הזקן נ"ע היו מקפידים על זמן תפילה, שהיו מתחילים להתפלל בזמנה אף שמאחר שהתחילו היו ממשיכים להתפלל כמה שעות אחר הזמן...), התעטף ר' בנימין בטלית והניח תפילין כשהוא יושב בעגלה והגיע לשמונה עשרה עוד לפני בואם לעיר, נעמד ר' בנימין בעגלה החזיק ב'בויד' (מכסה העגלה) והתפלל.

בינתיים, הגיעו לעיר; בעל העגלה נסע לאכסניה, התיר את הסוסים ופרק את החבילות לאכסניה ור' בנימין עדיין עומד ומתפלל.

בינתיים, גמרו אנשי העיר את התפילה והלכו מבית הכנסת לביתם, ובדרך ראו דבר פלא: יהודי עומד על עגלה ומתפלל! התקבצו סביבו אנשים רבים וצחקו עליו, וכי אינו יכול לרדת מהעגלה ולהתפלל באכסניה?!

בעיר זו גר ר' זלמן זעזמער והיה זה טרם התקרבותו לחסידות, וגם הוא עמד והתפלא, אך הסתכל בעניים אחרות וראה שר' בנימין מתפלל בכל חושיו ולא מרגיש מהנעשה סביבו.

כשר' בנימין גמר את תפילתו נכנס לאכסניה, ניגש אליו ר' זלמן ושאלו: "היכן לומדים להתפלל כפי שהתפללת ללא להרגיש איפה אתה נמצא ואת הנעשה סביבך?".

שאלו ר' בנימין: "מה מעשיך?" ענה לו ר' זלמן שהוא מלמד. אמר לו ר' בנימין: "אשלח אותך לווילנא ותהיה מלמד אצל חסיד אחד ושם תלמד ותיודע כיצד מתפללים",

ידעו בכל דרכיו

ונסע לוויילנא ונעשה מלמד אצל הרה"ח ר' מאיר רפאל'ס ע"ה ולאחר זמן נסע לרבנו הזקן^ט.

נוסח אחר לגירסא זו:

פעם, ר' בנימין שמע שבעיירה זעזמער ישנו מלמד בשם ר' זלמן, שהוא גאון אדיר ובעל השגה נפלאה, ושכר עגלון לנסוע לעיירה זו.

בבוקר, באה העגלה לזעזמער, ור' בנימין ישן. העגלון לא ידע לאן לנסוע, ונסע למרכז העיירה מול בית המדרש. ר' בנימין התעורר, לבש טלית ותפילין, ונעמד להתפלל בתוך העגלה.

תפילתו נמשכה מספר שעות, ובינתיים נעמדו חלק מהיוצאים מבית המדרש והתפלאו על המתפלל המשונה הזה, וביניהם נעמד לראות גם ר' זלמן.

כשסיים את תפילתו, הלך ר' בנימין לביתו של ר' זלמן והציע לו לבוא אליו לשמש כ'מלמד' לילדיו. ר' זלמן קיבל את ההצעה ונסע עם ר' בנימין.

בהגיעם לביתו, סידר ר' בנימין שבחדר הסמוך לחדר לימודו של ר' זלמן יחזרו תמיד מאמרי חסידות, ור' זלמן היה תמיד מתקרב אל הכותל להקשיב מסקרות, ור' בנימין לא הניח לו בטענו שהוא שכיר.

וכך, התשוקה לשמוע חסידות גברה אצל ר' זלמן מיום ליום, עד שפעם הניחו לו לשמוע מאמר שלם, ומיד ביקש את סליחתו של ר' בנימין על כך שעוזב את משרתו, והחל ללכת רגלי לליאָנאַ, ורק כשהלך מרחק של כמה וויארסט

(ז) 'רשימות דברים' ע' 235 (בשם הרה"ח ר' שמאל גרונם אסתרמאן ע"ה).

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

- שלח אחריו ר' בנימין עגלה שתביא אותו לכ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע"י.

שנאת לא חינם

(ב) פעם אחת, היה ר' בנימין בשבת פרשת זכור בעיר זעזמער שבה גר ר' זלמן, שהיה אז אברך מצוין, למדן וגאון עצום - אך לא חסיד חב"ד.

למפטיר כיבדו את ר' בנימין (כנראה מפני שהכירו בו שהוא איש נכבד ביותר), ר' זלמן הכיר בר' בנימין שהוא בעל מדריגה, וכשראה ר' זלמן כיצד קורא^ט ר' בנימין את קריאת ההפטר^ה ראה שמראה פניו השתנה וכולו הפך להיות אדום והכיר בו (גם לפי נימת הקריאה והטון שלה^א) ששונא מאד ומלא בשנאה גדולה בליבו בתכלית השנאה, שנאת מוות, ובכעס על 'עמלק' שהוא שכה רב ועצום פשעו עד שהתורה מצוה לזכור ולא לשכוח ולמחות את שמו מכל וכל... וכן ראה את תפילתו של ר' בנימין ודברים אלו עשו עליו רושם גדול; כשר' בנימין סיים את תפילתו, ניגש אליו ר' זלמן ושאלו: "ר' יהודי^ב, מה^ב רע עשה לכם עמלק יותר

(עח) 'ימי תמימים' ע' 469.

הסיפור שר' זלמן היה 'מלמד' בבית של חסיד וכו', הובא בכ"מ (כנ"ל בסוף הנוסח הקודם, 'מגדל עז' ע' קלב (דלקמן בהע' פו [ב'שנאת לא חינם]) ועוד) על הרה"ח ר' מאיר רפאל'ס ע"ה.

(עט) 'ר"נ'; ובר"מ, 'העו"ב - אה"ת' ו'ניצו"א': שומע, וכלל לא הוזכר שר' בנימין עלה לתורה.

(פ) 'ר"נ'; ובר"מ ו'העו"ב - אה"ת': פרשת זכור.

(פא) זה לפי ר'נ' כנ"ל הע' עה [כאן].

(פב) 'ר"נ'; ו'ניצו"א': יונגערמאן.

(פג) 'ר"מ' ו'העו"ב - אה"ת'; ובר"נ': רואים עליך שאתה שונא את עמלק יותר מיהודים אחרים.

ידעו בכל דרכיו

מלכל יהודי אחר, ששנאתך כלפיו כל כך עצומה?! היכן^{פד} 'לקחת' את זה?" כששמע זאת ר' בנימין^{פה}, שלחו לוילנא לר' מאיר רפאל'ס ולאחר זמן נסע לרבנו הזקן ונעשה לאחד מגדולי חסידיו.

כשהרה"ח ר' הלל הלוי מאליסאָוו מפאָריטש ע"ה סיפר סיפור זה, הוסיף: "ראיתי כבר אנשים ששונאים את הרע, ראיתי גם חסידים ששונאים את עמלק ורוצים למחותו, אך שנאה כזו לעמלק כפי שהיתה לר' זלמן זעזמער - לא ראיתי מעולם!^{פז}"

(פד) ר'מ'; וב'רשימו"ד' ו'ניצו"א': היכן למדתם לשנוא את עמלק (ב'רשימו"ד'): שנאה שכזו (וב'ניצו"א': כל כך)?

(פה) ב'ר"מ': השיב לו ר' בנימין מיד: "סע לליאָזנא" לאדמו"ר הזקן... ור' זלמן נסע לשם מיד. וב'העו"ב - אה"ת': והשיב לו: "הרבי שלנו הסביר לנו מהי קליפת עמלק", שאלו ר' זלמן: "האם אפשר להפגש עם רבכם?" כששמע זאת ר' בנימין, נתן לו מכתב להרה"ח ר' מאיר רפאל'ס ע"ה שהיה הפרנס חדש בוילנא, וכתב בו: 'נא לקבל את האפרוח ולשלחו לליאָזנא' (אך לקמן בפנים שהיה זה קודם נסיעת ר' זלמן לליאָזנא [לאחר שהותו בוילנא]). וב'ר"נ': והשיב לו שקיבל זאת מרבנו הזקן. וב'ניצו"א': "לך לליאָזנא, ושם תלמד איך לשנוא את עמלק", ומאז נעשה חסיד.

(פו) ראה כיו"ב גם ב'מגדל עז' ע' קלב (סיפורים שנמצאו אצל הרה"ח ר' עזריאל זעליג סלונים ע"ה ורובם מסיפורי הרה"ח ר' יחיאל הלפרין ("יחיאל דער חזן") השד"ר ע"ה) שמביא עדות ר' הלל על ר' זלמן שהיתה לו שנאה עזה לעמלק כשקרא פרשת "זכור"... עיי"ש.

(פז) 'רשימות דברים' ע' 237; 'הערות וביאורים - אהלי תורה' גל' נב (תרנא) ע' 28 (בשם הרה"ח ר' מאיר שמחה חן ע"ה); 'ר' מענדל' ע' 175 (ושם - שר' הלל פאָריטשער (שבפנים) סיפור זה); 'ר' ניסן' ע' 829; 'ניצו"א' ע' 88 (בשם הרה"ח ר' שמואל לעוויטין ע"ה).

בלקוטי ספורים' ע' רצו (תשס"ב - ע' תטו) שר' זלמן הוא שקירב את החסיד המפורסם ר' הלל מאליסאָוו מפאָריטש ע"ה שנאתו העזה לעמלק (עיי"ש), וראה גם בפנים לעיל ובהע' הקודמת.

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

לפני שר' זלמן נסע לאדמו"ר הזקן בפעם הראשונה, נתן בידו ר' בנימין מכתב המלצה שבו היה כתוב: "לקרב את האפרוח"^{פח}.

צדיק, חסיד ורבי

כשר' בנימין למד עם ר' זלמן זעזמער פעם ראשונה פרק א' בתניא שמדובר בו אודות צדיק, אמר: "צדיק - הוא בעל גבול; חסיד - הוא בלתי בעל גבול; רבי - הוא בלתי בעל גבול שבגבול!"^{פט}.

א' חסידישע 'ערלה'

פעם אחת, החסיד ר' אליעזר משה^צ ששימש כמלמד משקלאָוו שוחח עם הגאון רבי סעדיה משקלאָוו, שאמנם היה מתנגד אך היה יהודי תמים ולמדן גדול.

רבי סעדיה סיפר לר' אליעזר משה אודות אחד, והתבטא אודותיו שהוא צדיק. ענה לו ר' אליעזר משה: "אונזערע ערלים זיינען גרעסער ווי אייערע צדיקים!" (=הערלים שלנו גדולים יותר מהצדיקים שלכם!). רבי סעדיה נרעש מאד מהתשובה ונעשה רעש ו(לא מחלוקות, אלא) מהומה גדולה בכל שקלאָוו, ואת כל הילדים שנמסרו לר' אליעזר משה (שהיה 'מלמד') ללמדם - לקחו ממנו; ור' אליעזר משה שגם בהיותו מלמד היה עני גדול, נעשה עני אמיתי...

פח) 'מגדל עז' ע' קלג (כנ"ל הע' פו [כאן]).
ראה לעיל הע' פה [כאן].

פט) 'ימי תמימים' ח"א ע' 466.

צ) לפעמים הוא מוזכר בשיחה זו כר' אליעזר משה ולפעמים כר' אלעזר משה, וכנראה לא דק.

ידעו בכל דרכיו

כסספרו את המאורע לגאון רבי חנוך העניך שיק ז"ל רבה של שקלאָוו, אמר: "אויב אליעזר משה האָט אַזוי געזאָגט - ווייס איך ניט וואָס ער האָט דערמיט געמיינט" (=אם אליעזר משה אמר כך - אינני יודע למה התכוון בזה).

ר' בנימין הלך אז ל'הויכן-קאַלטן בית המדרש' (=בית המדרש הגבוה-קר), ששם היו גדולי המתנגדים, נתן דפיקה על הבימה ואמר: "איך וועל איך זאָגן וואָס ר' אליעזר משה האָט געמיינט - איך האָב פון אים דאָס ניט געהערט, נאָר איך פאַרשטיי אַזוי - די תורה זאָגט: "כי האדם עץ השדה" (דברים כ יט), אז דער מענטש איז געגליכן צו אַ בוים. ביי פירות הכרם איז דאָך די שלש שנים הראשונים ערלה, דערפאַר ווערן אויך די יונגעלייט וועלכע זיינען געווען בלויז צוויי יאָר בייים רבי'ן - אָנגערופן 'ערלה'. און דאָס האָט ר' אליעזר משה געמיינט מיט זיין זאָגן אַז אונזערע ערלים זיינען גרעסער ווי אייערע צדיקים!" (=אני אסביר לכם את כוונתו של ר' אליעזר משה - לא שמעתי זאת ממנו, אך כך אני מבין - כתוב בתורה "כי האדם עץ השדה", שהאדם נמשל לעץ. בפירות הכרם הדין הוא, ששלשת השנים הראשונות הן ערלה, ולכן האברכים שהיו רק שנתיים אצל הרבי - נקראים גם כן 'ערלה'. ולזאת התכוון ר' אליעזר משה כשאמר שהערלים שלנו גדולים מהצדיקים שלכם!).

כשהרה"ח ר' יצחק אייזיק עפשטיין מהאָמיל (המכונה ר' אייזיל האָמילער) ע"ה סיפר סיפור זה באחת מהתוועדויותיו הראשונות בהאָמיל, סיים: "און דער אמת איז דאָך אַזוי!" (והרי האמת היא כך!).

כשכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע סיפר זאת, סיים: "אַמאָל האָט מען געלערנט ניט נאָר אַ רבי'ס אַ וואָרט, נאָר אויך

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

אַ חסיד'ס אַ וואָרט! (בעבר למדו לא רק אימרה של רבי, אלא גם אימרה של חסיד!)^{אז}.

אין לו אלא סכין...

פעם, השתקע ר' בנימין מחוץ לעירו יותר משנה לרגל מסחרו, כשבא לכ"ק רבנו הזקן נ"ע לליאַזנאַ, נכנס אליו ר' בנימין ליחידות ושאלו האם יתכן שנכשל במשהו כששהה בחו"ל.

הגביה רבנו הזקן נר מהשולחן העביר על מצחו של ר' בנימין ואמר לו: "פאַרזוכט פון גראָבן חלף. שיין^{אז}!" (=טעם מחלף עבה [כלומר, בשר שנשחט בסכין עבה שלא כתקנת רבנו הזקן שישחטו רק בסכין מלוטשים ודקים]. יפה!), השיב ר' בנימין שחלה בדרך והוכרח בציווי הרופאים לאכול בשר עוף והיה בנמצא רק שוחט השוחט בסכין עבה.

כשיצא מהרבי, סיפר לחסידים כיצד הרבי הרגיש והכיר זאת מיד; אמרו החסידים שר' בנימין שיבח יותר את עצמו, שכן זאת שהרבי הרגיש זאת אצל חסידים - אינו נחשב לפלא (כידוע), אלא הוא שיבח את עצמו, שהרבי לא ראה בו כי אם פגם זה^{אז} שטעם מחלף עבה...^{אז}.

(צא) 'ספר השיחות - תש"ד' ע' 96 (כנ"ל בהע' 19, בשם כנ"ל בהע' הנ"ל) (בלה"ק - ע' פט).

(צב) ברשימו"ד: "לא נכשלת בדבר חוץ מזה ש- וכו'.

(צג) לא ברור מה 'שיין' בזה (אולי שזהו הדבר היחיד?) ואולי צ"ל 'שוין' (=נו...), ומצד הגיית ה'חיים' נעשה הטעות בכתיבה.

(צד) כ"ה ב'לקו"ס', ומכאן משמע שהכונה לפגם בכלל (וכן ב'ליב"י), אבל ברשימו"ד משמע שהיה זה רק בקשר לזמן ששהה בחו"ל כנ"ל.

(צה) 'לקוטי ספורים' ע' שז (תשס"ב - ע' תל); 'רמ"ח אותיות' אות קעז; 'דשימות דברים' ע' 86 (כנ"ל הע' לז [ב'פרטים אישיים]); 'למען ידעו... בניס יולדו' ע' 272.

הגילוי השווה יותר

באחת מביקוריו של הרה"ק רבי שלמה הלוי מקארלין זצ"ל¹ אצל רבנו הזקן², הביא עמו אברך אחד מתלמידיו המצוינים³. כשהיו בבית הכנסת, התפאר רבי שלמה לפני רבנו הזקן בהראותו על תלמידו זה באמרו: "צטט דער

- (צו) 'שמועו'ס'. ברשימו"ד: כשהרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשאָו זצ"ל ורבנו הזקן נסעו מחתונה (אולי מהחתונה הגדולה בזלאָבין), באו לשקלאָו ושם היה סיפור המעשה עם תלמיד רבי לוי יצחק. ב'אתו"פ' בזמן החתונה הגדולה בזלאָבין (או בחתונה בטשערנאָבל) הביט רבנו הזקן על אחד מתלמידי טשערנאָבל, ואמר לו הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאָבל זצ"ל וכו'. ב'נוסח אחר' להלן, מובאת גירסא שהי' זה הרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז' זצ"ל. מעניין לציין, שבלקו"ס נכתב: 'אחד מתלמידי המגיד (אינני זוכר מי בדיוק)!' להעיר, שכל מספרי חמשת הנוסחאות, הם תלמידי (וכנראה) (שניים) ('שמועו'ס' ו'רשימו'ד') מציינים זאת במפורש) שמעו את הסיפור מ(ה)רה"ח ר' שמואל גרונום אסתרמאָן ע"ה (הרבנים החסידים ר' שמואל הלוי לוויטין, ר' פאלע הכהן כהן, ר' יהודא חיטריק, ר' פרץ מאַצקין ור' מרדכי פערלאָו ע"ה)!
- (צז) ב'אגרות קודש - אדמו"ר מוהרי"צ' ח"ב ע' שסט (אגרת לרבי זי"ע מכ"ד טבת תרצ"ב) נכתב: 'פעמים היה בליאזנא בשנת תקנ"א-ב', ובשנת תקנ"ה-ו', ואחרי כן כשלשה פעמים בליאדי" וראה לקמן הע' קו (ראשונה ב'אדון ולא נערו'). וצ"ע.
- ע"פ המקובל נפטר ר"ש מארלין בכ"ב תמוז תקנ"ב וכן משמע בכ"מ; אבל מכ"מ משמע שחי גם לאחר זמן זה (ביניהם ה'אג"ק' הנ"ל) ועד למקורות שחי עדיין בראש השנה תקע"ג (השנה שבה הסתלק רבנו הזקן נ"ע)! ויש להאריך בכ"ז ואכ"מ וצ"ע.
- (צח) ב'שמועו'ס' שכמדומה שר' גרונום סיפר שתלמיד זה היה מניח שתי תפילין של ראש יחד, כמאמר חז"ל: "מקום יש בראש להניח בו שני תפילין" (עירובין צה ע"א).
- (צט) ב'אתו"פ' נוסף: מחותן, (וזה מסתדר ע"פ נוסחתו מי היה הצדיק).

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

יונגערמאַן (=אברך זה) מניח שתי זוגות תפילין ו-האַט^ק גילוי אליהו (=זוכה לגילוי אליהו)!"

באותו מעמד, עמד ר' בנימין בתפילתו. הראה רבנו הזקן עליו ואמר לרבי שלמה: "און אָט דער יונגערמאַן שטייט^{קא} איצטער שמונה עשרה און האַלט 'שים שלום' און ביי אים איז מאיר יחידה שבנפש; ער^{קב} לאַכט זיך אויס פון זיין גילוי אליהו!"^{קב} (=ואברך זה אוחז כעת בתפילת שמונה עשרה בברכת 'שים שלום' ומאירה אצלו יחידה שבנפש; הוא צוחק מהגילוי אליהו של תלמידך!).

הרה"ח ר' שמואל גרונם אסתרמאַן ע"ה ביאר שגילוי היחידה שייך ל'שים שלום'^{קד}.

נוסח אחר:

פעם רבנו הזקן נכנס להרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז' זצ"ל מדלת צדדית וללא שעבר דרך הגבאי; תמה רבי ברוך ואמר לרבנו הזקן: היודעים אתם מיהו הגבאי שלי?! יש לו גילוי אליהו!," השיב לו רבנו הזקן: "אצלי יש אברך עם גילוי

(ק) 'שמועו'ס', 'לקו'ס' ו'רשימו'ד'. ב'אתו'פ' נוסף: געהאַט (דהיינו - שהיה לו (פעם אחת) גילוי אליהו, משא"כ ע"פ הנוסח שבפנים - יש לו (מידי פעם, גם בזמן הסיפור הוא במצב שיכול להיות גילוי אליהו)).

(קא) ב'אתו'פ' קצת בשינוי: אָט שטייט אַ יונגערמאַן (=כאן עומד אברך) וכו'.

(קב) 'שמועו'ס', 'לקו'ס' ו'אתו'פ' ב'נוסח אחר'. וברשימו'ד' ו'אתו'פ': "וגילוי היחידה נעלית באין ערוך מגילוי אליהו!"

(קג) להעיר מ'ליקוטי סיפורי התועדויות' ע' 202.

(קד) 'שמועות וסיפורים מרבותינו הקדושים' ח"א ע' כא (בשם ר' שמואל גרונם אסתרמאַן ע"ה) (תשע"ד - ע' 36); 'לקוטי ספורים' ע' שח (תשס"ב - ע' תל); 'רשימות דברים' ע' 96 (בשם (בח"א) ע' רלב) - 'שמעת' ומזכיר את) הרה"ח ר' שמואל גרונם אסתרמאַן ע"ה; 'אלה תולדות פרץ' ע' 626.

ידעו בכל דרכיו

הנשמה, וגילוי הנשמה גבוה מגילוי אליהו! בכוונתו לר' בנימין^{ק"ה}.

אדון ולא נערו

בין השנים תקנ"א-תקנ"ב^{ק"ו} באו הרה"ק רבי שלמה הלוי מקארלין זצ"ל והרה"ק רבי זאב וואלף מזיטאמיר זצ"ל לכ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע לליאזנא, על מנת לצרפו להחלטת תלמידי הרב המגיד ממעזריטש נ"ע מוואהלין נגד גזירה שיצאה על ידי מתנגדי ווילנא (ואדמו"ר הזקן לא הסכים, ואין כאן מקומו^{ק"ו}).

רבי זאב וואלף השתהה אז בליאזנא קרוב לשלשה חודשים, ורבי שלמה נסע מיד.

לפני נסיעתו, ציוה אדמו"ר הזקן לשלשה אברכים מתלמידיו מחדר ב', ביניהם ר' בנימין, ללוותו רק עד סמוך לוויטעבסק^{ק"ח} (ורבי שלמה רצה להמשיך מוויטעבסק

קה) 'אוצר החסידים - ניו יורק' ע' 249 (בשם הרה"ח ר' שמואל הלוי לעוויטין ע"ה).

קו) 'אג"ק'. וב'לקו"ד': בשנת תקמ"ב או תקמ"ג. ב'הרב' ע' תשב הע' 10 כותב שמסתברת הגירסא באג"ק מכיון ש(כותב המאמר קבע את השערתו ש) ר' בנימין היה מחניכו של אדמו"ר האמצעי... ואינני מבין כיצד ניתן להפוך השערה לעובדה ועפ"ז לקבוע גרסאות!

בדיוק כפי שבשאר המדעים א"א לקבוע השערה לעובדה (כפי שכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו זי"ע העיר כו"כ פעמים [וענין זה נוגע לעקרי האמונה (ראה על מה הולכים דברי הרבי בזה)]!) - גם בחקר ההיסטוריה והמסתעף אין לקבוע השערות כעובדות!

קז) ועוד חזון למועד להוציא מחקר מקיף אודות ענין זה משיחות וכתבי אדמו"ר מוהרי"צ.

קח) 'אג"ק'. וב'לקו"ד': האברכים תכננו לנסוע עם רבי שלמה עד לוויטעבסק.

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

לביעשינקאָוויץ), ושם יבואו מחסידי וויטעבסק לקבל את פניו.

בדרך, שימשו התלמידים את רבי שלמה בהדרת כבוד הגדולה ביותר, ורבי שלמה הבין טוב מאד שמלבד זאת שהתלמידים מיקרים אותו מצד עצמו, הם עושים זאת בעיקר מפני שרבים מילא את ידם לשמשו...

בזמן הנסיעה התוועד רבי שלמה עם התלמידים בדברי תורה בנגלה, קבלה חקירה וחסידות, והיה בהתפעלות גדולה מעומק ידיעתם.

רבי שלמה חפץ מאד שר' בנימין יהיה תלמידו, ודיבר עמו בענין זה, ואף הראה לו מופת בנסיעה^{קט}.

כשבאו למחוז חפצם^{קי}, נכנסו שלשת האברכים לרבי שלמה לקבל ממנו ברכת פרידה. וכשנכנס ר' בנימין^{קי}, עכבו רבי

קט) "וכתוב הוא באחד מרשימותי" ("אג"ק).

ב'לקו"ד' פורט המופת, אבל כתב שהיה זה בנסיעה מוויטעבסק כמצוין בהרחבה בע' 58, ושם עוד כמה שינויים מהכתוב בפנים.

קי) סמוך לוויטעבסק ל'אג"ק', ולוויטעבסק ל'לקו"ד'.

קיז) הבא לקמן בפנים (שהיה זה סמוך לוויטעבסק) הוא ע"פ 'אג"ק'; וב'לקו"ד': כשבאו לוויטעבסק אמר רבי שלמה לר' בנימין: "אם תרצה ללוות אותי עד לביעשינקאָוויץ - אחזיק לך טובה על כך".

ר' בנימין השתהה מספר ימים בוויטעבסק והחליט לנסוע עם רבי שלמה לביעשינקאָוויץ.

בדרך מוויטעבסק לביעשינקאָוויץ, הורה רבי שלמה לעגלון לעצור בשדה, ורצה להתפלל מנחה. רבי שלמה ירד מהעגלה, אבל לא היו מים שיוכלו ליטול עמם ידיים קודם התפילה.

רבי שלמה התיישב בחזרה בעגלה ונעשה בדבקות. תוך כדי שרבי שלמה היה בדבקות, החלו הסוסים לרוץ בחזקה ללא דרך, עד שלא היה ניתן בשום אופן לעצורם, והם עברו שדות, הרים ובקעות עד שבאו לנהר קטן.

רבי שלמה חיך, ירד מהעגלה, נטל את ידיו והתפלל מנחה.

ידעו בכל דרכיו

שלמה שעות אחדות ודיבר על לבו והפציר בו שיסע עמו^{קיב} וגילה לו סודות נפלאים וגילויים נעלים, ואמר לו שהוא ירוממהו במעלות הקודש שיהיה משכמו למעלה גבוה מכל. ולבסוף אמר לו רבי שלמה: "דרכי תתקרב לשיטת רבך, ואם תשאר אצלי - אאסוף קבוצת תלמידים שיהיו כלים ראויים לקבלה בדרך זו בעבודה", ונתן לו עוד הבטחות גדולות מאד לגילויים נעלים.

ר' בנימין, אף על פי שהיה קשה לו לקבל את ה'ברען' הגדול עם ההתפעלות של תפילת רבי שלמה, אבל היא מצאה חן בעיניו. לאחר מנחה, התיישב רבי שלמה חזרה בעגלה, אבל לא ידעו את הדרך, שכן העגלון אמר שאינו מכיר את הסביבה. ציווה רבי שלמה להניח לסוסים ללכת לבד, והם המשיכו לרוץ עד שעלו על הדרך.

כשהם באו לאכסניה, ציווה רבי שלמה להיעצר, ערך [תיקון] חצות והתפלל שחרית, ובזמן מנחה כבר באו לביעשינקאָוויץ.

כשחסידי אדמו"ר הזקן בביעשינקאָוויץ ראו עד כמה אדמו"ר הזקן מיקר בכבודו של רבי שלמה ושלח עמו את נכבדי תלמידיו (שכן אז כבר היה מפורסם שר' בנימין הוא מחשובי התלמידים), החלו גם הם לחבב את רבי שלמה ולכבדו.

זה היה ביום חמישי, ועל לבוא לשבת לליאָזנאָ - לא היה ניתן לדבר, אז ר' בנימין נשאר לשבת בביעשינקאָוויץ.

יומיים לאחר שבת, התהלך ר' בנימין כמבולבל ממש מהעבודה הגדולה שראה, שמע והרגיש בשהותו אצל רבי שלמה, עד שנפל בדעתו רעיון להשאר תקופה מסוימת אצל רבי שלמה (ב'לקו"ד' מצייין שהוא כמבואר באחד המכתבים בשיחתם של החסידים הרה"ח ר' פנחס שיק רוזעס משקלאָוו ע"ה ור' בנימין בענין שתי השיטות בעבודה [לא מצאתיו לע"ע, וראה לעיל הע' כח [בסוף משבחי חסיד]. ש.ז.ו.]).

כשר' בנימין נכנס לרבי שלמה לקבל ברכת פרידה [ההמשך כפנים (ש.ז.ו.)].

(קיב) 'אג"ק'. וב'לקו"ד': שישאר אצלו.

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

כשר' בנימין שמע כל זאת השיב לרבי שלמה בפולנית (שרבי שלמה אהב לדבר לפעמים בשפה זו): "פּאַן טאָ פּאַן - נאָ נייע מאַי; חלאָפעץ טאָ חלאָפעץ - נאָ נייע טוואַי!" (=האדון הוא אדון - אבל לא שלי; הנער הוא נער^{ק"י} - אבל לא שלך!) ונסע חזרה לליאָזנאָ.

כסיפר אדמו"ר מוהרי"צ סיפור זה, אמר: "ביי אַלע חסידים, ביי די חסידי חב"ד און אויך ביי די חסידי וואָהלין ופולין, איז געווען ידוע דער וואָרט פון החסיד המפורסם ר' בנימין קלעצקער 'פּאַן טאָ פּאַן' (=אצל כל החסידים, אצל חסידי חב"ד וגם אצל חסידי וואָהלין ופולין היה ידוע פתגמו של החסיד המפורסם ר' בנימין קלעצקער 'פּאַן טאָ פּאַן')."

"...ר' בנימינ'ס ענטפער איז געווען אַ הוראה פאַר אמת'ע חסידים; יעדער איינער וואָס איז געווען מקושר לרבו האָט געוואוסט אַז רבו של חברו איז אַ שר, נאָר ער איז ניט שלו; וואָס דער דרך האָט געבראַכט אַ חיזוק כללי אין עבודה בדרכי החסידות" (=תשובת ר' בנימין היתה הוראה לחסידים אמיתיים; כל מי שהיה מקושר לרבו ידע שרבו של חברו הוא שר, רק שאינו שלו; שדרך זה הביא חיזוק כללי בעבודה בדרכי החסידות)^{ק"י}.

התניא המזויף

ר' בנימין והרה"ח ר' פנחס שיק רויזעס משקלאוו ע"ה, שימשו בעקיפין כגורמים להדפסת התניא, וכך היה המעשה:

קיג) כך תירגם באג"ק. וב'לקו"ד' תרגם: העבד הוא עבד.
קיד) 'אגרות קודש - אדמו"ר מוהרי"צ' ח"ב ע' שסט (אגרת לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ז"ע מכ"ד טבת תרצ"ב); 'לקוטי דיבורים' ח"א ע' קמ, א (כ"ל הע' 17) (בלה"ק - ע' 196).

ידעו בכל דרכיו

בשנת תקנ"ה, כשר' בנימין ור' פנחס היו ביריד לייפציג, גילו שמפרסמים את המאמר ד"ה 'תניא בסוף פרק ג' דנדה' ביריד ונהנו מכך מאד. ר' בנימין קנה מאמר אחד ומרוב הנאתו שילם במיטב כספו, וסיפר על כך לר' פנחס שעשה גם הוא כך.

מכיון שר' בנימין ור' פנחס כבר היו בקיאים במאמר, אזי כשקראו בו מצאו בו נוסחאות שונות עד שהתברר להם שהמאמר זויף בכונה! הם חיפשו והשיגו את המוכר והתחפשו למתנגדים, והמוכר גילה להם את סודו שהביא עמו ליריד כשש מאות מאמרים וכבר נמכרו כמאה חמישים מהם. ר' בנימין ור' פנחס קנו אצלו את השאר, וכשחזרו מלייפציג הדבר התפרסם.

כשעברה כשנה, הסכים כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע להדפסת התניא^{קטו}.

"איני יודע מה אני לובש"

לאחר יציאת כ"ק רבנו הזקן נ"ע ממאסרו השני, הלך להתראות עם מספר מגדולי המתנגדים, ביניהם הגאון רבי יהושע צייטלין משקלאָוו ז"ל.

לפגישה זו התלוו כ"ק רבנו האמצעי נ"ע וידידו ר' בנימין, רבנו האמצעי פחד להכנס פנימה ונשאר לעמוד בחוץ על יד הפתח, ור' בנימין נכנס עם רבנו הזקן ולאחר הפגישה סיפר לרבנו האמצעי מה אירע בעת הפגישה:

רבי יהושע שאל את רבנו הזקן כמה וכמה שאלות, ביניהם שאל כמה פעמים מוזכר אביי ורבא בגמרא, נקט רבנו הזקן

(קטו) 'ספר השיחות - תש"ח' ע' 258 (כנ"ל הע' 28).

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

במספר; שאלו רבי יהושע: "ויותר אין?" ענה לו רבנו הזקן:
"בשאר המקומות כתוב רבה ולא רבא!".

בכלל, זלזל רבי יהושע ברבנו הזקן.

אחר כך שאל רבי יהושע כמה מסקנות אליבא דהלכתא יש בש"ס, וענה לו רבנו הזקן בקפידא: "בין איך דען אַ חתן וואָס איר פאַרהערט מיר?! (=האם אני חתן שהנכם בוחנים אותי?!)" ואף על פי כן ענה: "שנים עשר או שלשה עשר פעמים, וזהו המסקנא בגמרא, אבל מה יהיה המסקנא מן אדם (היינו, מרבי יהושע) - לא אגיד לכם!" (וסופו של רבי יהושע לא היה טוב^{קט}).

רבי יהושע העיר לרבנו הזקן: "הלא אינכם מיוחסים!" השיב לו רבנו הזקן: "ממני יתחיל בעזרת ה' היחוס!".

אחר כך אמר רבי יהושע: "איר זאָגט דאָך אַז איר האָט ניט פון דיזן וועלט (=אתם הרי אומרים שאין לכם דבר מעולם הזה), אדרבה! ראו את הכתונת שלכם העשויה ממשי ואת הכתונת שלי העשויה מפשתן עבה! למרות שברוך ה' אני אדם נגיד ונושא ונותן עם השרים הגבוהים..." ענה לו רבנו הזקן: "תאמינו לי שאינני יודע מה אני לובש".

כשסיפר זאת ר' בנימין לרבנו האמצעי, אמר רבנו האמצעי: "והאמת היא שאבי אינו יודע מה הוא לובש!"^{קי}.

קטז) ראיתי במקום מסוים שהכונה היא לכך שחתנו התנצר ר"ל.
קיז) 'שמועות וסיפורים מרבתינו הקדושים' ח"ב ע' 160 (מרשימות החסיד ר' טוביה בעלקין שנמצאו ביד ר' ברוך פריז) (מהדורת תשע"ד - ע' 43).

מכיון שספור זה אינו קשור ישירות לר' בנימין ור' בנימין אינו מוזכר בשאר המקורות - לא נערכו כאן השוואות.

"כי לא נחש ביעקב!"

יום אחד, נסע ר' בנימין בחורף לכ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע לליאדי^{ק"י}; בדרך, לפנות ערב, התחוללה סופת שלגים עזה, ור' בנימין, שכמעט והתעלף מהקור, נכנס לבית מרוזח נכרי לנוח ולהתחמם מעט. המוזג, שהיה גוי זקן מזוקן, הגיש לר' בנימין כוס יי"ש; לפתע, החל היי"ש לתסוס בצורה משונה, וציפורים שחורות נראו בפינות בית המרוזח, שפערו את מקורותיהם לעומת ר' בנימין. ר' בנימין התנער מעלפונו, חגר את אבנטו וקרא בקול גדול: "כי לא נחש ביעקב...!" והציפורים נעלמו מיד והיי"ש הפסיק לתסוס. המוזג נבהל, וכפף את קומתו, אך ר' בנימין לא רצה לשהות יותר בבית מרוזח זה וציווה מיד לרתום את הסוסים והמשיך בדרכו באמצע הלילה; במשך כל הלילה רדפו אחריו ציפורים שחורות שתלשו מעל ראשו את כובעו ואת היארמולקע' (=כיפה) שלו, ור' בנימין בקושי החזיק בהם על ראשו.

בעלות השחר, בא ר' בנימין לליאדי ונכנס מיד לאדמו"ר הזקן, שפגשו בפתח הבית כאילו חיכה לו; אמר לו רבנו הזקן: "כל הלילה נדדה שנתי בגללך, עוד רגע - ונטלו ממך את המוחין!"...^{ק"ט}.

שיכר פורץ גדר

פעם היה ר' בנימין חולה גדול. באותו הזמן, התקיימה חתונה בבית כ"ק רבנו הזקן נ"ע אצל אחד מבניו^{ק"י} ור' בנימין קיבל מכתב הזמנה מרבנו הזקן לקחת חלק בשמחה.

ק"ח) פרט זה - כנראה לאו דוקא, אך כך מובא במקור.

ק"ט) 'היכל הבעש"ט' גל' כא ע' קמא.

ק"כ) ב'תולדות שמואל מונקעס - החתונה הגדולה בז'לאבין' ע' 65 הע' 62 משער שהיה זה בעת החתונה בז'לאבין.

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

כשבא הזמן לנסיעה, ר' בנימין לא התרפא עדיין והיה חולה גדול מוטל במיטה, אנשי ביתו רצו למונעו מהנסיעה, אך ר' בנימין צעק עליהם שהוא מוכרח לנסוע ובפרט שרבנו הזקן שלח לו הזמנה.

כשבא לחתונה, הודיע לרבנו הזקן על כך ושאינו יכול ללכת מפני שהוא חולה גדול; ציוה רבנו הזקן שיביאווהו במיטתו; כשהביאווהו, הושיבוהו על יד רבנו הזקן ורבנו הזקן נתן לו כוס שיכר ושתה ונתן לו רבנו הזקן כוס שניה ושלישית ואחר כך אמר לו: "לך רקוד עם החסידים", עמד ר' בנימין ממיטתו ורקד עם החסידים ונעשה בריא ושלם קכא.

ידיד, חסיד ומקושר לנשיא השני

ר' בנימין היה בקשר קרוב עם כ"ק אדמו"ר האמצעי נ"ע עוד לפני נשיאותו, ואדמו"ר האמצעי מכנהו באגרותיו: "ידידי כנפשי וכלבבי ר' בנימין משקלאב"קכב, "ידידי כנפשי ר' בנימין"קכג, "אהובי כנפשי בנימין שיח"קכד ו"ידידי חביבי המופלג ר' בנימין שד"ר"קכה. בתשובותיו לחקירה בט' מר-

קכא) 'רשימות דברים' ח"ג ע' עו (בשם הרה"ח ר' יהושע מונדשיין ע"ה בשם הרה"ח ר' שמאל גרונם אסתרמאן ע"ה) - הודפס גם ב'לקוטי רשימות ומעשית' ע'ו (אינו תח"י ולכן כתבתי כך למרות שהוא המקור ל'רשימו"ד').

קכב) 'אגרות קודש - אדמו"ר האמצעי' ע' כא (אגרת כללית לאנ"ש מחורף תקע"ג).

קכג) שם ע' קד (אגרת להרה"ח ר' משה מייזליש ע"ה מ"ט מר-חשוון תקע"ה).

קכד) שם ע' קלט (אגרת להרבנים החסידים ר' פנחס רויעס שיק, ר' זלמן רויעס סלונים, ר' בנימין ור' שלמה פריידעס מחסידי שקלאוו עליהם השלום), לקמן ע' 56.

קכה) שם ע' קצ (אגרת כללית מאנ"ש מקיץ תקפ"ג(?)), לקמן ע' 58.

ידעו בכל דרכיו

חשון תקפ"ו בעת מאסרו מחשיב אדמו"ר האמצעי את ר' בנימין בין נאמניו^{קכ}.

כ"ד טבת תקע"ג. הסתלקות כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע. באותה שעה, שהה בנו כ"ק אדמו"ר האמצעי נ"ע בשליחות אביו בקרעמענטשוג, על מנת לחפש דירות למשפחת בית הרב^{קכז}, וכשבאה (כלשון אדמו"ר האמצעי:) "השמועה הרעה הזאת" לקרעמענטשוג - "נפלתי לארץ כל הלילה ולא היה בי דעת כלל. וה' נתן בי כח לעמוד בדעת^{קכח} אחר ב' וג' ימים שהושב רוחי מעט אל^י", ר' בנימין, שהה גם הוא בקרעמענטשוג בעת זו, ואדמו"ר האמצעי התחזק מעט על ידו^{קכט}.

לאחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע - התקשר ר' בנימין לבנו וממלא מקומו כ"ק אדמו"ר האמצעי נ"ע^{קל} מאד^{קלא}.

אף על פי שר' בנימין היה מחסידי כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע - היה בעיקר מחסידי כ"ק אדמו"ר האמצעי נ"ע^{קלב}.

קכו) שם ע' רלד.

קכז) ראה שם ע' מז (אגרת ל]ב'מקורות וציונים' שם מסתפק מי הנמען (עיי"ש), אך נעלם מעיניו הערה 19 ב'ספר השיחות - תשנ"ב' ח"א (מוגה!) ע' 177 (שיחת ש"פ וישב כ"ג כסלו (מבה"ח טבת) תשנ"ב), שם אומר בפשיטות שנכתבה אל] הרה"ח ר' משה מייזליש ע"ה מתחילת תקע"ד).

קכח) נ"א: בדעת.

קכט) שם.

קל) 'בית רבי' ע' 322.

קלא) שם ע' 205.

קלב) 'תורת מנחם - רשימת היומן' ע' נב (מפוענה - ע' רמד) (כנ"ל הע' 19). ב'הרב' ע' תשג ואילך כותב שנראה הכונה שר' בנימין היה ממחונכי רבנו האמצעי עוד בחיי רבנו הזקן בעלמא דין; אבל (מלבד שבכ"מ משמע לא כך) לכאורה הכונה היא בחוזק ההתקשרות ומיהו שיבין בענינים אלו?!

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

פעם אחת, בסעודתם יחד, אמר כ"ק אדמו"ר האמצעי נ"ע להרה"ח ר' פנחס שיק רויזעס משקלאָוו ע"ה, שנטיעת חסידות בחסידים כרצונו, נטע בשלושה חסידים מתלמידיו אלו: ר' בנימין, הרה"ח ר' נטע ממאָלאָסטירסצענע ע"ה והרה"ח ר' הלל מאָליסאָוו מפאָריטש ע"ה^{קלג}.

הרה"ק רבי אהרן הלוי הורוויץ (סג"ל) מסטראָשעלע זצ"ל אמר לר' בנימין אודות כ"ק אדמו"ר האמצעי נ"ע, שאם היו חותכים את אצבעו לא היה נוטף משם דם כי אם ד"ח (=דברי חיים; חסידות)^{קלד}.

ר' בנימין היה מאלו שהתעסקו בעניין המחלוקת בין חסידים חב"ד לאחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע (רוב החסידים נמשכו אחר כ"ק אדמו"ר האמצעי נ"ע, חלק גדול התקשר להרה"ק רבי אהרן הלוי הורוויץ (סג"ל) מסטראָשעלע זצ"ל וחלק אחר טען שמעתה תורת החסידות שבקה חיים ואין לנו רבי ר"ל). במכתבו להרה"ח ר' משה מייזליש ע"ה כותב אדמו"ר האמצעי (בנוגע לסוג השלישי): "הנה שמעתי מידידי המופלג המוביל כתב זה, שיש בלבו ספק, אולי יש בלבי שמץ מחשבת חוץ. חלילה חלילה לי... רק בדיסנא הקפדתי... גם כעת עדיין יפלא, וגם עדיין לא נחה דעתי

קלג) 'רשימות הרב"ש' ע' טז (שמע מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע ביום ב' זחג הסוכות תרע"א בין הקידוש לסעודה שמע מר' אליהו האָטשע משרתו של אדמו"ר האמצעי ז"ל שנוכח במאורע כשהגיש את הסעודה [ושם מוסיף שר' פנחס שאל: "און אין מיר?" (=ובי?) ואדמו"ר האמצעי השיב לו בלשון שחוק: "אין דיר ניט" (=בך לא)]; 'רשימות דברים' ע' 115. וראה לעיל הע' כד [ב'חסיד ומקושר לנשיא הראשון].

ב'בית רבי' (ע' 324) מוריד את ר' בנימין ומעלה את הרה"ח ר' יצחק משה מיאָס ע"ה, אך נאמנת עלינו עדותו של הרב"ש שמע בעצמו מהרבי נ"ע (שמע בעצמו ממשרת רבנו האמצעי שמע בעצמו מרבנו האמצעי).

קלד) 'בית רבי' ע' 284.

ידעו בכל דרכיו

מלשון הרע של משה ארקיס עליכם. וגם מאשר סיפר לי ידידי כנפשי ר' בנימין בחיצוניות, שממנו מובן כל הפנימיות וכו' ודי למבין^{יקלה}.

במכתבו להרה"ח ר' צבי הירש מדיסנא ע"ה, מתאונן רבנו האמצעי על אחיו החסיד ר' אליעזר מדיסנא, שהיה מהמקוננים "על שאין לנו רב, והחסידות שבקה חיים כו' ואיש לאהלו כו'" ר"ל ומתבטא אודותיו במילים חריפות: "והיה (ר' אליעזר הנ"ל) בשקלאָו ודיבר דברים מכוערים עלי (היינו, על רבנו האמצעי נ"ע) שלא ניתן לכתוב, עד שרצו מהר"פ ור"ב להכותו ואמרו להכותו, ואמר לו מהר"פ דרוש על פסוק ויבוא גם השטן כו"^{יקלו}, ב'מהר"פ ור"ב' הכונה כנראה לגיסים ר' פנחס רויזעס ע"ה ור' בנימין, שניהם מחסידי שקלאָו.

קלה) 'אגרות קודש - אדמו"ר האמצעי' ע' קד-קד (מ"ט מר-חשוון תקע"ה).
קלו) 'המשפיע' ע' קפ.

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

אגרת כ"ק אדמו"ר האמצעי נ"ע לחסידי שקלאָו^{קלז}

(אגרות קודש - אדמו"ר האמצעי ע' קלט)

שנת תקע"ו - אחרי כ"ד טבת

לידידינו אהובי נפשינו, חכם ונבון [הרה"ח
ר'] פנחס [רויזעס שיק משקלאָו ע"ה] שיח' מחותני
[הרה"ח ר'] זלמן [רויזעס סלונים משקלאָו ע"ה
(אשר בנו הרה"ח ר' יעקב כולי סלונים ע"ה נשא
את הרבנית מרת מנוחה רחל סלונים ע"ה בת
אדמו"ר האמצעי)], ואהובי כנפשי בנימין שיח' ולידידי
אהובי [הרה"ח ר'] שלמה פריידעס [משקלאָו ע"ה].

מראש בסתר אמרתי, לכסות ולהסתיר הדברים שבלבבי,
התפשטות מכתבים אל כמעט כל הנערים הצעירים וטובים
עם הארס של הנחש וערום הידוע, כידוע למוביל כתב זה
וכפי שיספר לכם באריכות.

אמנם אחר שיצא הדבר מן ההעלם אל הגילוי וידוע אפילו
לילדים קטנים ונשים וטף - המכסה אני הדבר מאוהבים
נאמנים כמוכם?!

עתה מבין אני את הנבואה של אהובי פנחס בזמן היותו פה
[כשכתב את מכתבו אודות דברי כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע
אליו ביחידות, שדוקא בנו אדמו"ר האמצעי ימלא את מקומו
ולא אחר] שהיה אומר לא רק פעם וכו' שיש חנות עוד יותר
קשה ממה שקורה עם האח הידוע שלנו [הרה"ק רבי אהרן
מסטרשאַעלע צ"ל, שהי' רעו כאחיו של אדמו"ר האמצעי,
ואחר כך גבה טורא בינייהו ואחר הסתלקות אדמו"ר הזקן
הנהיג רבי אהרן עדה בנפרד] וכו'. הנבואה היא אשר דבר
זה צריך להימשך איזה זמן ואחר כך יתבטל, כיון שהי' אתי
וכו'.

קלז) המכתב הודפס ב'אג"ק' עם השמטות (כנראה בחוש), ולא השגתים
לע"ע.

ידעו בכל דרכיו

מאד תמהתי על הנבואה והגדת עתידות זאת וכו', מאד ביקשתיו שיפרש הדבר, אבל בשום אופן לא פירש. ועכשיו ידידי הנאמן פנחס, הרי נתקיימה הנבואה שלך ... אומרים לפני אנשים צעירים כאמור למעלה ועוד מוסיפים לאמר: "תורת החסידות שבקה חיים ואין לנו רב" וכו', "ואיש לאהלו ישראל" וכו'.

ידידי אהובי כנפשי, אדבר בזה כדי שבזה תרגע נפשי מעצב, אמת שאין בזה כל חדש בשבילי, ותדעו לכם שכבר יותר משלש שנים ממה שראיתי ... דע אחי שמכאן ניתן להסיק ששני דברים אלו נוגדים זה לזה בטבעם, את החסידות מנסים להשפיל בעוד שהנוהג של אסיפת כספים הולך ומתפשט ...

זולת זה יתן לכם ה' שלום מבית ומחוץ,
ויתרומם קרן חכמת אבי מורי ורבי נבג"מ אצל כל
אנשי שלומינו החפצים טובתינו האמתית.

דעם רבי'ס תורה

פעם אחת, כשר' בנימין היה מחוץ לעיר מגוריו, בא לעירה אחת של חסידים והחל לצעוק: "געוואַלד! געוואַלד! וואו איז דעם רבי'נס תורה (=איה תורת הרבי)!" כלומר, שלפי ערך מה שהרבי השפיע ולימד ולפי ערך החסידים - צריך שתורת הרבי תהא ניכרת יותר ויותר!

לאחר שנסע משם, בא לעירה לא חסידית ואמר: "עס איז פאָהראַן דעם רבי'ס תורה!" כלומר, שלאחר שראה המצב בעירה לא חסידית הודה שבעירה הראשונה אכן ישנה השפעת תורת הרבי^{קלח}.

קלח) 'לקוטי ספורים' ע' שז (תשס"ב - ע'שכט).

שמעתי מהרה"ח ר' מרדכי יונה קליין שיח' (ראש ישי"ק תות"ל מאַסקוואַ) שהיה זה אחר הסתלקות רבנו הזקן, וכשבא לעירה חסידית

החלפת העבודה

פעם אחת, כשר' בנימין התפלל ב'דעם גרויסן בית המדרש'
(=בית המדרש הגדול)

- בית מדרש זה, היו נוהגים לקראו 'הודו-עלינו בית המדרש', כיון הוא היה ארוך מאד, והיו נוהגים לומר על דרך הצחות, שבבית מדרש זה ניתן להתחיל 'הודו' בצד אחד ולגמור 'עלינו' כשמגיעים לצד השני... -

הראה הרה"ח ר' מנחם נחום מניעזשין ע"ה לאביו, כ"ק רבנו האמצעי נ"ע, על עבודת התפילה של ר' בנימין.

אמר אדמו"ר האמצעי: "משרתי עליון, מלאכי מעלה וואָלטן זיך געוואָלט בייטן מיט זיין עבודה!" (=משרתי עליון, מלאכי מעלה היו רוצים להתחלף בעבודתו!) קלט.

ר' בנימין שד"ר

בניסן תקפ"ג נגזרה גזירת גירוש הכפרים בפעם השניה, ועל ידי זה נחלשו בנתינת המעמדות לבית הרב.

בערך באותה תקופה שלח כ"ק אדמו"ר האמצעי נ"ע את ר' בנימין בתור שד"ר לאסוף את דמי המעמדות ונתן בידו אגרת כללית לאנ"ש:

וראה איך שהצעירים (עמם התעסק, כידוע, רבנו האמצעי) מדברים בדרגות גבוהות לא התפעל, ורק אחר שראה את המצב בעירה לא חסידית - הבין שבעירה הקודמת אכן היתה השפעת רבנו הזקן. (קלט) 'ספר השיחות - תש"ג' ע' 124 (כנ"ל הע' 14) (בלה"ק - ע' קכח).

ידעו בכל דרכיו

אגרת כללית לאנ"ש מאת כ"ק אדמו"ר האמצעי נ"ע שמסרה לשד"ר ר' בנימין

(אגרות קודש - אדמו"ר האמצעי ע' קפט)

שנת תקפ"ה או קיץ תקפ"ג^{קמ}

לכללות אנ"ש, ידידי וריעי האהובים שבכל
עיר ומנין, כולם יעמדו על הברכה וכו'

עתה באתי לפרש שיחתי, ולבקש את אהוביי אחיי וריעי
עוד הפעם, שיעוררו נא לבבם הטוב והנאמן מעולם אלי ולכל
בית אדמו"ר הגאון ז"ל, לטובתינו ולטובתם באמת לאמיתו.
כי מודעת זאת מצוק העיתים שבמדינתנו לכל כגדול כקטן,
ולזאת נפלו מעמדות שלנו מאד מכמה טעמים, ובפרט מחמת
גירוש הכפרים ה' ירחם, ושיבתנו כעת בדוחק גדול מאד,
כאשר יספר ידידי חביבי המופלג ר' בנימין^{קמא} שד"ר מוכ"ז,
דבר שאי אפשר לבאר במכתב.

והכל מחמת מיעוט ההשתדלות והתאמצות הגובים על אודות
קביעות הוואחער [תשלומים שבועיים] מידי שבוע, והעיקר
אצל הגבוהים [הנגידים] וגם הבינונים, שאין זה לפי כבודם
[למסור כל שבוע לגובים]. ובאמת דבר זה לטובה גדולה להם,
להקל עליהם עול המשא בעת ביאת השד"ר, כי לא כל העתים
שוות וכו', כידוע. וטובתנו מאד בזה, שהיה בקל מאד להיות
הוספה ממילא למלאות חסרון היורדים וכו'. ולחכמים ונבונים
אין צריך לפרש עד היכן הדבר הזה נוגע לנו באמת, ויתנו לבם
נא אך הפעם לדברי אמת האלה, וישמעו לקולי ועצתי אמונה,

קמ) ב'אגרות קודש' משער הרה"ת ר' שלום דובער לוינ שיח' שנכתב בקיץ
תקפ"ג, שכן מוזכר בה גירוש הכפרים השני שאירע בניסן תקפ"ג, אך
אם ר"ב שד"ר הוא ר' בנימין - נראה יותר שהיא משנת תקפ"ה, על
פי שד"רות שנשלח אליה בשנת תקפ"ה.

קמא) במקור: ר"ב, ויש מקום לומר (כהשערת רשד"ב לוינ ב'אג"ק') שהכונה
לר' בנימין דידן, ביחוד שידוע לנו שר' בנימין היה שד"ר בשנת תקפ"ה
כדלקמן.

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

שהגבוהים דוקא יעמדו בחק קביעות הוואחער ליד הגובים מידי שבוע, ומהם יראו הבינונים והנמוכים. ועלי לזכור חסדם זה האמיתי כל הימים, לברכם בכל לבבי ולעורר עליהם רחמים רבים בכל עת מצוא וכו'. נא ונא.

והגובים יתנו נא טוב התאמצותם בכל עוז, לדבר תמיד על לב יחידי סגולה בכל עת מצוא, שלא יפרשו עצמם, וישמעו לרצוני ובקשתי כנ"ל, ועלי לזכור לטוב בכל לב להגובים, ויטיב ה' לטובים, ויברכם ה' ברוחניות ובגשמיות.

ולהיות למזכרת אהבה וחיבה יתירה מודעת להם, ירשמו שמותם וביתם בפנקס מיוחד ביד ידידי המופלג הנ"ל, למען יהיה חקוק בלבי לזכרון טוב כל הימים באמת ובאמונה.

דברי אוהבם הנאמן דורש ומעתיר בעדם כל הימים בכל לב ונפש ברוחניות, מבקש בכל לבו חסד אלקים אמת לאמיתו

דובער באאמו"ר הגאון מוהרש"ז ז"ל נ"ע מלובאוויטש

כמו כן מתועד שבשנת תקפ"ה היה ר' בנימין שד"רו של אדמו"ר האמצעי יחד עם הרה"ח ר' אברהם מנעוול ע"ה לאסוף את דמי המעמד מהמקומות הסמוכים לליובאוויטש^{קמ"ב}.

'מאמר' בן עשרים

בקיץ תקפ"ב שהה ר' בנימין בלייפציג. באותה עת, הלך ר' בנימין לאחת החנויות לרגל מסחרו, ולפתע נעמד ליד אחד החלונות של אחת החנויות ועמד שם תפוס ברעיונותיו ולא ידע ולא שמע כלל מהנעשה סביבו.

כך עמד ר' בנימין כשבע שעות(!) עד שבא הרה"ח ר' פנחס שיק רוזעס משקלאו ע"ה, הניח יד על כתפו ואמר:

קמב) אג"ק שם ע' רלד (תשובותיו לחקירה בט' מר חשון תקפ"ו בעת מאסרו), ואולי מדובר באותה שד"רות קודמת.

ידעו בכל דרכיו

"בנימין, וואָס טראַכסטו?" (=בנימין, מה אתה מהרהר?), ואז התעורר ר' בנימין ממצולות מחשבותיו, הביט בר' פנחס בעיניים תמהות, ושאלו בדאגה ידידותית: "פנחס! וואו ביזטו געווען?! דער רבי האט דאך געזאגט דעם ביאור אויף דעם מאמר 'שחורה אני!' (=פנחס! היכן היית?! הרי הרבי אמר את הביאור על המאמר 'שחורה אני!')."

את הביאור על המאמר "שחורה אני" (שיר השירים א ה) אמר כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע בשנת תק"ס או תקס"א^{קמ"ג}, כעשרים שנה לפני כן, והתמסרותו של ר' בנימין לתורת החסידות והתעמקותו בתורת רבותיו הקדושים היתה כה גדולה עד שכשהלך לרגל מסחרו ונזכר באחד ממאמרי אדמו"ר הזקן - שכח מהכל והיה נדמה לו שהוא עומד לפני אדמו"ר הזקן בליאַזנאַ או ליאַד־קמ"ד^{קמ"ד} ושומע את המאמר^{קמ"ה}.

בין מוש'קע לבנימין'קע

בפעם האחרונה שהרה"ח ר' פרץ חן ע"ה מביעשינקאָוויץ היה ביחידות אצל כ"ק רבנו האמצעי נ"ע, אמר לו רבנו האמצעי: "מה בין מוש'קע (הרה"ח ר' משה ווילענקער ע"ה) לבנימין'קע (הוא ר' בנימין שלנו)? בנימין'קע איז גוט פאַר זיך און ניט פאַר דער וועלט, מוש'קע איז גוט פאַר דער וועלט און ניט פאַר זיך; מ'דאַרף זיין ניט אַזוי און ניט אַזוי, מען דאַרף זיין (גוט), גוט פאַר זיך און פאַר דער וועלט"^{קמ"ו}.

קמג) ב'אגרות קודש' מעיר ל'ספר מאמרי אדה"ז - הנחות הר"פ' ע' קכז "ביאור שבת פ' עקב, וויטעפסק, תקע"א" (אך לא הבנתי איך קשור לכאן חוץ מהז"ה).

קמד) הספק הוא, בפשטות, מפני שאדמו"ר הזקן עבר מליאַזנאַ לליאַדי בדיוק בשנת תקס"א (באיסרו חג עזב את ליאַזנאַ לכיוון פעטערבורג, שם שהה עד י"א מנחם אב שאז נסע לליאַדי).

קמה) 'אגרות קודש - אדמו"ר מוהרי"צ' ח"ו ע' שלג (כנ"ל הע' 3).

קמו) 'רמ"ח אותיות' אות לז.

שלוח מרבי לרבי

בשמחת תורה תקפ"ו שהה ר' בנימין בליובאוויטש אצל כ"ק אדמו"ר האמצעי נ"ע^{קמז}.

בקץ תקפ"ה-תחילת תשרי תקפ"ו שהה כ"ק אדמו"ר האמצעי נ"ע בקאַרלסבאָד מפני מצב בריאותו^{קמח} ולקראת ראש השנה שלח לליובאוויטש שחתנו, כ"ק אדמו"ר הצמח צדק נ"ע יאמר ד"ח (=דברי חיים, חסידות) ביום זה. בפועל, הצמח צדק סירב לאמר ד"ח, אלא רק עלה על הבימה, אמר משל על תקיעת שופר, ולפני שהספיק לאמר את הנמשל - כבר געה כל הקהל בבכיה.

סמוך לחג הסוכות^{קמט}, חזר אדמו"ר האמצעי לביתו וסיפרו לו מה שאירע בראש השנה. אמר אדמו"ר האמצעי: "אני אומר גם את הנמשל ולא בוכים, וממנו בכו רק מהמשל! נראה שכבר בא זמנו...". ובמוצאי שמחת תורה^{קנ} שלח אדמו"ר האמצעי אחר הרה"ח ר' יוסף מליובאוויטש ע"ה ור' בנימין ואמר להם שילכו לחתנו (אדמו"ר הצמח צדק) ויאמרו לו לקבל על עצמו את עול הנהגת אנ"ש^{קנא}.

קמז) ראה בהערות לסיפור הבא.

קמח) ראה 'בית רבי' ע' 298.

קמט) 'בית רבי': על חג הסוכות. וב'אוצר סיפורי חב"ד' ח"ז ע' 136 (מתוך 'בית רבי' כאן) פירש: בחול המועד סוכות. אך כמדומני ש(בד"כ) הכונה ב'על חג הסוכות' הוא לפני וסמוך לחג הסוכות.

קנ) 'בית רבי' תרס"ב: ש"ת. וב'בית רבי' תשע"ד פוענח: שבת תשובה. אך לענ"ד הפענוח הוא: שמחת תורה, שכן מפורש 'בית רבי' שאדמו"ר האמצעי בא רק על חג הסוכות (וכן פוענח ב'אוצר סיפורי חב"ד' שם [וראה בהע' הקודמת]).

קנא) 'בית רבי' ע' 344.

חסידות בצמיחה

לאחר הסתלקות כ"ק רבנו האמצעי נ"ע - התקשר ר' בנימין לכ"ק הרבי הצמח צדק נ"ע^{קנב}.

כשהצמח צדק נהיה רבי, הגיע ר' בנימין לליובאוויטש ואמר להצמח צדק: "מענדל, דו ביסט געוואָרן אַ רבי; זאָגט דעם זיידנס אַ חסידות!" (=מענדל, נהיית רבי; אמור את תורת סבך (כ"ק רבנו הזקן נ"ע)!) אמר לו הצמח צדק: "גוט (=בסדר), אך בתנאי שלא תסתכל בפני" ר' בנימין הסכים והצמח צדק אמר מאמר חסידות, אמר ר' בנימין: "ס'וועט אויסוואַקסן, ס'וועט אויסוואַקסן" (=זה יצמח, זה יצמח)^{קנב}.

הרבי מדבר מתוך גרונו

באחד הפעמים [כנראה - הראשונות. ש.ז.ו.] שר' בנימין בא לכ"ק רבנו ה'צמח צדק' נ"ע, אמר הצמח צדק חסידות בזמן ששניהם ישבו על אותה מיטה; באמצע המאמר, נעמד ר' בנימין מהמיטה ברעדה ונעמד לפני הצמח צדק כעבדא קמיה מריה.

כששאלוהו לסיבת הדבר, ענה: "באמצע המאמר שמעתי את רבנו הזקן מדבר מתוך גרונו!"^{קנב}.

קנב) 'רשימות דברים' ע' 420, וכן נראה מהסיפור המובא לקמן בפנים. ב'הרב' ע' תשה העיר על כך שאינו מוזכר ב'בית רבי' בין החסידים שהתקשרו או שלפחות היו כפופים לצמח צדק [והעיר ע"כ כבר ב'הערות וביאורים' גל' תרלג], וכתב שכן משמע מהסיפור הנ"ל; ולכאורה ראיתו הב' אינה מובנת כלל שכן משמע שרק ממש בתחילה לא היה מקושר אבל אח"כ נעמד לפני כעבדא קמיה מריה!

קנג) 'לשמע אֶזֶן' ע' סה (בשם הרה"ח ר' מרדכי יואל דוכמאן ע"ה ששמע בליובאוויטש).

קנד) 'רמ"ח אותיות' אות לה. ב'אלה תולדות פרץ' ע' 632 מובא סיפור זה על 'אחד מחסידי אדמו"ר הזקן'.

אהבת החסידים

הרה"ח ר' זלמן קורניצער ע"ה היה אוהב נאמן לר' בנימין; פעם אחת הבטיח ר' זלמן לר' בנימין שכשיחזור מנסיעתו לפרוסיה ילווה לו כסף, אך ר' זלמן הפסיד את כל כספו בעסקיו... ומכיון שהבטיח, כשחזר מפרוסיה מחר מרגלית ('פערל') של אשתו בארבע מאות רובל כסף והלווה לר' בנימין!^{קנ"ה}.

נשמות ומלאכים

ר' בנימין נהג שלא לומר בליל שבת "שלום עליכם", בנמקו, שלפי ערך עליית נשמות ישראל בליל שבת קודש הרבה יותר ממלאכים - אין זה מכבודו לומר שלום למלאכים!^{קנ"ו}.

יש סיבה להכנה!

סיפר ר' בנימין:

"פעם ישבתי עם אברכים צעירים בשבועות ושוחחנו בענינים שונים. שאלו האברכים: "מתן תורה איז דאך אַ גילוי מלמעלה; נאָך וואָס דאַרף זײַן אַ הכנה?!)" (הרי מתן תורה הוא גילוי מלמעלה; אם כן - למה צריך הכנה?!). והוחלט ביניהם לשאול משפיע. הם נגשו לכ"ק אדמו"ר האמצעי נ"ע ושאלו את שאלתם, ענה להם אדמו"ר האמצעי: "דאָס דאַרף מען פאַרבריינגן ביים טיש" (=על כך יש להתוועד על יד השולחן). לאחר מכן, שאל אדמו"ר האמצעי את אביו, כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע, את שאלת האברכים, ואדמו"ר הזקן ענה: "זיי האָבן רעכט. נאָר די הכנה איז, אַז מ'זאָל זײַן

קנה) רמ"ח אותיות' אות קיח.

קנו) 'ספר הצאצאים' ע' 105 (בשם הרה"ח ר' משה יהודא רייכמן ע"ה).

ידעו בכל דרכיו

כלים לקבל. די הכנה אויף ווערן אַ כלי, און דאָס איז דורך שלשה ענינים: 'אל תגשו' (שמות יט טו) - דאָס איז די פרישה פון עניני עולם; 'וכבסו שמלותם' (שם י) - שמלותם זיינען די לבושים; און 'הגבל את ההר וקדשתו' (שם כג)ק"י. והשני, אַז אויך דער אור מקיף זאָל ניט נתגלה ווערען שלא על ידי כלי" (=הם צודקים. אלא ההכנה היא, שיהיו כלים לקבל. ההכנה היא על מנת להיות כלי, וזה על ידי שלשה דברים: (א) 'אל תגשו' - הפרישה מעניני העולם; (ב) 'וכבסו שמלותם' - היינו הלבושים; ו(ג) 'הגבל את ההר וקדשתו'. והדבר השני שאליו צריך הכנה הוא, שגם האור מקיף לא יתגלה שלא על ידי כלי)ק"ח.

חתניו

אחת מבנותיו נישאה להרה"ח ר' ברוך משקלאָוו/אַרשאַ ע"ה בנם השני של הרה"ח ר' אליהו (ב"ר מרדכי) ע"ה והרבנית מרת פריידא ע"ה בת כ"ק אדמו"ר הזקן נ"עק"ט.

בתו של ר' ברוך היתה כלה של הצמח צדק^{קס}. אשה לבנו ר' יעקב שנפטר עוד בחיי הצמח צדק^{קסא}.

חתנו השני היה הרה"ח ר' אהרון תומרקין ע"ה [סביו של חתן דנו].

קנז) ב'ספר השיחות - תש"ד' מציין (הע' 3) למאמרי ערב וחג השבועות תש"ד.

קנח) 'ספר השיחות - תש"ד' ע' 127 (כנ"ל הע' 20).

קנט) 'בית רבי' ע' 167 בהע' יב וע' 205.

קס) 'ילקוט משפחות' [בילינסון] עמ' ט.

קסא) בית רבי ח"ג פ"ז

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

חתנו השלישי היה 'הרב הגביר המפורסם' ר' בער ליב
ברכהו ע"ה מפאלעצק. קסב

בהרה"ח ר' אליעזר^{קסג} שכונה 'לייזקע דער קרומער' (לייזקע
החיגר) ע"ה דובר נכבדות עם בתו של ר' בנימין.

ר' לייזקע זה, גר בארץ הקודש וגילה שם את אור החסידות
ומרוב התלהבות נסע לליאָזנאָ ללא שבני משפחתו ידעו על
נסיעתו ולאחר זמן כשהתברר להם מקומו סירב לעזוב את
ליאָזנאָ ובמקום זאת שלח גט פיטורין לאשתו לארץ הקודש.

כעבור זמן, כשהציעו את בת ר' בנימין לר' לייזקע, אמר
לו ר' בנימין: "מען דאַרף זיין אַ גזלן^{קסד} געבן דיר אַ אידעשע
טאָכטער, אָבער ווי קען איך דיך האָבן פאַר אַן איידים אויב
איך וועל דיר ניט געבן מיין טאָכטער..." (=צריך להיות גזלן
על מנת לתת לך בת ישראל, אך כיצד אוכל לקבל אותך
לחתני ללא שאתן לך את בתי...) קסה.

(כנראה, שהשידוך לא בוצע בסוף^{קסו}).

פטירתו

ר' בנימין נפטר בשקלאָוו בשבת קודש כ"ג סיון תקצ"ח
(וכנראה) שם מנו"כ^{קסו}. תנצב"ה.

קסב) 'ילקוט משפחות' שם.

קסג) בכ"מ ששמו 'אלעזר', וכנראה לא דק.

קסד) 'רשימו"ד'; וב'פנה"כ': גזלן; וב'המרשח"ק' מביא את ב' הנוסחאות.

קסה) 'רשימות דברים' ע' 237 (בשם הרה"ח ר' מאיר שמחה חן ע"ה); 'פניני
הכתר' ח"א ע' 106 (בשם הרה"ח ר' שלמה חיים קעסלמאן ע"ה)
'המשפיע' ר' שלמה חיים קסלמן ע' 378.

קסו) ראה ב'רמ"ח אותיות' אות קלא, שר' לייזקע השתדך עם הרה"ח ר'
יחזקאל דרויער ע"ה.

קסז) ראה לעיל 'פרטים אישיים' בהע' מתוך 'קובץ על יד'.

רשימת מקורות

אגרות קודש - אדמו"ר האמצעי - אגרות כ"ק אדמו"ר
האמצעי נ"ע (עורך ראשי - הרה"ת ר' שלום דובער לוי
שיח'); תשע"ג, בתוספת הערות וציונים.

אגרות קודש - אדמו"ר זי"ע - אגרות כ"ק אדמו"ר נשיא
דורנו זי"ע; **ח"ז**: תשמ"ח; **חט"ז**: תש"נ.

אגרות קודש - אדמו"ר מוהרי"צ - אגרות כ"ק אדמו"ר
מוהרי"צ נ"ע (עורך ראשי - הרה"ת ר' שלום דובער לוי
שיח'); **ח"ב**: תשמ"ג; **ח"ד**: תשמ"ג; **ח"ו**: תשד"מ.

אוצר החסידים - ניו יורק - הרה"ח ר' יוסף אשכנזי שיח' -
עורך; תשע"ג.

אוצר סיפורי חב"ד - ליקט וערך: הרה"ח ר' אברהם חנוך
גליצנשטיין ע"ה; **חי"ז**: תשנ"ז.

אלה תולדות פרץ - תולדות וסיפורי הרה"ח ר' פרץ מאצקין
ע"ה (הרה"ח ר' יהושע דובראווסקי ע"ה - עורך (ראשי));
תשע"ה.

בית רבי - הרה"ח ר' חיים מאיר היילמאן ע"ה; הודפס
לראשונה: תרס"ב; הודפס מחדש (ובה השתמשתי בד"כ
אא"כ צוין אחרת): תשע"ד, בתוספת 'מקורות, הערות
והסברים', פענוחים וכו' מאת הרה"ת ר' לוי יצחק הולצמן
שיח'.

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

היכל הבעש"ט - הרה"ח ר' נחום גרינוואלד שיחי' - עורך כללי; **גל' כב**: ניסן תשס"ח; 'מחרוזת סיפורים חב"דיים' - ר' פישל שניאורסאָהן ז"ל בשם אביו הרה"ח ר' שניאור זלמן שניאורסאָהן ע"ה אב"ד האָמיל.

המאסר הראשון - הרה"ת ר' יהושע מונדשיין ע"ה; תשע"ב.

המשפיע - תולדות, רשימות וכו' הרה"ח ר' שלמה זלמן האוולין ע"ה (ר' שלמה זלמן (ב"ר שלום) האוולין - עורך); תשמ"ב.

המשפיע ר' שלמה חיים קסלמן - תולדות והתוועדויות הרה"ח ר' שלמה חיים קעסלמאַן ע"ה (הרה"ח ר' ישראל אלפנבין שיח' - עורך); תשע"ג.

הערות וביאורים - אהלי תורה - הרה"ח ר' אברהם יצחק ברוך גערליצקי שיחי' - עורך ראשי; **גל' תרנא**: סיפור השייך לפ' זכור' - מאת הרה"ח ר' אליהו חיים רויטבלאט ע"ה, ש"פ תצוה (זכור)-חג הפורים תשנ"ג.

הרב - הרה"ח ר' נחום גרינוואלד שי' - עורך; 'מטה בנימין: יחוסו המורחב של חסיד רבינו הזקן הנודע, ר' בנימין קלעצקער (ראבינאוויץ) זלה"ה' - הרה"ח ר' יצחק נחמן שטראה שי'; תשע"ה.

זכרון יעקב - רשימות הרה"ח ר' יעקב נח קראַנץ ע"ה; **ב'**: תשנ"ז.

זכרון לבני ישראל - רשימות הרה"ח ר' ישראל דזשייקאָבסאָן ע"ה (הרה"ת ר' שלום דובער לויין שי' - עורך); תשנ"ו.

ימי תמימים - ארכיון הרה"ח ר' אפרים וולף ע"ה (הרה"ח ר' זושא וולף שיח' - עורך); **ח"א**: תשס"ח; הוספות: 'רשימותיו של הת' הקדוש ישראל אריה דבורסקין הי"ד', ושם: 'רשימה

ידעו בכל דרכיו

מדברי המשפיע ר' אברהם (מאייאר) דרייזין בהתוועדות ליל ה' דחננכה [אור ליום ועש"ק פ' מקץ, כ"ט כסלו תשי"א].

כרם חב"ד - הרה"ת ר' יהושע מונדשיין ע"ה - עורך; **גלי 4**: תשנ"ב.

ליקוטי סיפורי התוועדויות - מפי הרה"ח ר' מנחם זאב הלוי גרינגלאס ע"ה (כו"כ השתתפו בעריכה); תשע"ב.

למען ידעו... בנים יולדו - רשימות הרה"ח ר' מרדכי שוסטערמאן מועתקות מרשימות מהרה"ח ר' ירחמיאל בנימינסאן ('דער ז'לָאָבינער רב') ע"ה ששמע בעיקר מהרה"ח ר' שמואל גרונם אסתרמאן ע"ה; תשנ"ז.

לקוטי דיבורים - שיחות כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ; בלה"ק - תרגם וערך הרה"ח ר' אברהם חנוך גליצנשטיין ע"ה.

לקוטי ספורים - הרה"ח ר' חיים מרדכי הכהן פערלאָוו ע"ה (ספורים ששמע בעיקר מהרה"ח ר' שמואל גרונם אסתרמאן ע"ה וגם מעוד זקנים שהיו בלויבאוויטש); תשנ"ב (בשנת תשס"ב י"ל בעריכה מינימלית מאת הרה"ח ר' נפתלי צבי גוטליב ע"ה).

לקוטי שיחות - שיחות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו זי"ע; מוגה.

לשמע אֶזֶן - הרה"ח ר' שניאור זלמן דוכמאן ע"ה; תש"נ.

מגדל עֶז - הרה"ת ר' יהושע מונדשיין ע"ה - עורך; תש"מ.

ניצוצי אור - רשימות הרה"ח ר' אברהם ווינגאָרטען ע"ה; תשס"ז.

ספר הצאצאים - הרה"ח ר' שמואל אלעזר הלפרין ע"ה.

ספר השיחות - תרפ"ו/תש"ג/תש"ד/תש"ה/תש"ח - שיחות כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע (תש"ג-תש"ה - עם הערות כ"ק

הרה"ח ר' בנימין קלעצקער

אדמו"ר נשיא דורנו זי"ע; בלה"ק - תרגם וערך הרה"ח ר' אברהם חנוך גליצנשטיין ע"ה.

ספר השיחות - תשנ"ב - שיחות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו זי"ע; מוגה.

פניני הכתר - הרה"ח ר' נפתלי צבי גוטליב ע"ה - עורך; **ח"א**: תשמ"ז.

ר' מענדל - תולדות וסיפורי הרה"ח ר' מנחם מענדל פוטערפאָס ע"ה (הרה"ח ר' א.נ. פייגלסון שי' - עורך); תשנ"ז.

ר' ניסן - תולדות והתועדויות הרה"ח ר' ניסן נעמאַנאָוו ע"ה (הרה"ח ר' ישראל אלפנביין שיח' - עורך); תשע"ב.

רמ"ח אותיות - רשימות מסיפורי הרה"ח ר' שמואל גרונום אסתרמאַן ע"ה (מכיון שישנם כמה הוצאות וכל הוצאה שונה מחברתה - לא הוכנסו מספרי העמודים).

רשימות דברים - הרה"ח ר' יהודא חיטריק ע"ה; ח"א - תשמ"א; ח"ב - תשמ"ה; מהדורה חדשה - תשס"ט (ע"פ רוב ציון ע"פ מהדורת תשס"ט אא"כ ציון אחרת).

רשימות הרב"ש - רשימות הרה"ח ר' ברוך שניאור זלמן שניאורסאָהן (אבי זקנו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו זי"ע) ע"ה משהותו בלויבאָוויטש; תשס"א.

רשימת דברי ימי חיי אדמו"ר הזקן - רשימת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע (חוברת ח); תשע"א.

שיחות קודש - תשי"ב/תשי"ג/תשי"ד/תשי"ט - שיחות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו זי"ע; בלתי מוגה; תשמ"ה-תשמ"ו.

שמועות וסיפורים מרבותינו הקדושים - הרה"ח ר' רפאל נחמן (פאלע) הכהן פֿהן ע"ה; **ח"א**: תשכ"ד (בשנים הבאות

ידעו בכל דרכיו

הודפס הספר בעיבוד מאת שטערנא שרה טייכמאן שתח';
ח"ב: תש"נ; ח"ג: תש"נ (בח"א וב' צוין גם להוצאת תשע"ד).

תולדות שמואל מונקעס - החתונה הגדולה בז'לאבין -
הרה"ח ר' אליהו יוחנן שיח' גוראריה; תשע"א.

תורת מנחם - התועדויות - התועדויות כ"ק אדמו"ר נשיא
דורנו זי"ע; בלתי מוגה; **ח"ה: תשנ"ו; ח"ז: תשנ"ז; ח"א:**
תשנ"ט; **חט"ו: תש"ס; חכ"ה: תשס"ג; חמ"ז: תשע"א;**
תשמ"ג ח"א: תשמ"ג; תשמ"ה ח"ג: תשמ"ו.

תורת מנחם - רשימת היומן - יומן כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
זי"ע מדברי כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע (בהוספות - 'היום
יום' ח"ב [נערך על ידי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו זי"ע משיחות ומכתבי כ"ק
אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע) לי"ט כסלו תש"ד-י"ח כסלו תש"ה].

תורת שלום - ספר השיחות - שיחות כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב
נ"ע (עם הערות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו זי"ע); בלה"ק (תרגם
וערך הרה"ח ר' טוביה בלוי שיח') - תשע"ד.

